3.000.000. ТОННА ПАХТА ТАЙЁР!

Бутун дунё пролетарлари, бирлашингиз!

СОВЕТ ЎЗБЕКИСТОНИ

Газета 1918 йил 21 июндан чиқа бошлаган

Ўзбекистон Коммунистик партияси Марказий Комитети, Ўзбекистон ССР Олий Совети ва Министрлар Советининг органи

№ 231 (20.199) • 1988 йил 7 октябрь • жума

Баҳоси 3 тийин.

АЗИЗ ПАХТАКОРЛАР, ОЛИЙҲИММАТ ҲАШАРЧИЛАР!

⊙ Далаларда республикамизнинг улкан «оқ олтин» хирмони учун кураш қизғин паллага кирди. Бугун уч миллион тонналик марра эгалланди. Ғайратга ғайрат қўшиб, Улуғ Октябрь байрамигача пахта тайёрлаш йиллик планини адо этишга эришайлик!

⊙ Зафар маррасини эгаллаб, мажбурият ҳисобига хом ашё топшираётган ғолиб пахтакорларни чин дилдан қутлаймиз!

⊙ Ўзига топширилган «зангори кема»ни самарали ишлатиб, кунига 10—12 тоннадан «оқ олтин» тераётган пешқадам механизаторлардан ўрнак олинг. Улар эришган бугунги марра—эртага бошқа дала гвардиячилари учун норма бўлсин!

⊙ Пахталар қийғос очилганлигига қарамай уни тез ва соз териб олинишини таъминламаётган хўжаликларнинг раҳбарлари, мавжуд ишчи кучлари ва терим техникасини теримга тўла жалб этиш, уларнинг юксак унум билан ишлашига эришиш — муваффақият омили эканлигини унутманг!

БУГУН—СССР КОНСТИТУЦИЯСИ КУНИ

Мамлакатимиз халқлари СССР Конституцияси кунини умумхалқ байрами, социалистик демократия тантанаси байрами сифатида нишонламоқда. Бу бежиз эмас. Ҳаётимизнинг Асосий қонуни қабул қилингандан буён совет кишилари гарантиялаб берилган кенг ҳуқуқ ва эркинликларидан баҳраманд бўлмоқдалар.

Суратларда: 1. Коммунист Фозилжон Иброҳимовни Учқўрғон районидаги Энгельс номли колхоз аъзолари шу йили бригадир қилиб сайлашган эди. У бошлиқ коллектив ўн иккинчи беш йилликнинг учинчи йилида юз гектар ерда «оқ олтин» ундириб, пахта майдонининг ҳар гектаридан давлатга 34 центнердан ҳосил топширишга аҳд қилди. Бригадада йиғим-терим қизғин давом этмоқда. Ф. Иброҳимов (ўртада) ҳамкасблари билан СССР Конституцияси куни арафасида меҳнатда эришилган ютуқлар ҳақида суҳбатлашмоқда. 2. СССР Конституцияси куни шарафига бошланган умумхалқ мусобақасида республикамиз пойтахтидаги «Компрессор» заводи ишчилари фаол қатнашдилар. 3. СССР космонавт-учувчиси Владимир Жонибеков республикамиз меҳнаткашларининг фахри. Сайловчилар юксак ишонч билдириб уни ҳокимиятнинг олий органи, республика Олий Совети депутатлигига сайлашган.

В. МОЛГАЧЕВ фотолари.

«ОҚ ОЛТИН» ХИРМОНИГА

Республика областларида пахта тайёрлашнинг бориши тўғрисида шу йил 6 октябрга бўлган

МАЪЛУМОТ

(Планга нисбатан процент ҳисобида)

Областлар	Бир кунда	Мавсум бошидан	Шу жумладан машинада терилгани: Бир кунда	Шу жумладан машинада терилгани: Мавсум бошидан
Хоразм	1,90	79,62	1,56	46,13
Тошкент	3,80	72,00	4,46	75,19
Қашқадарё	2,38	65,33	2,31	54,81
ҚҚАССР	2,86	57,22	3,16	54,89
Фарғона	2,31	55,82	1,88	24,55
Сурхондарё	2,45	55,09	3,66	64,83
Наманган	2,33	54,76	2,19	35,28
Бухоро	3,04	53,32	3,30	36,67
Сирдарё	4,11	47,83	4,95	54,35
Андижон	1,54	46,72	1,04	17,32
Самарқанд	2,63	31,03	2,90	22,17
Республика бўйича:	2,71	54,62	3,01	44,59
Шу жумладан ингичка толали пахта:				
Наманган	1,68	62,26	—	—
Сурхондарё	2,84	62,10	6,26	105,84
Қашқадарё	2,97	48,20	5,18	62,37
Самарқанд	2,08	35,02	0,93	5,30
Бухоро	0,25	6,24	—	—
Республика бўйича:	2,73	54,88	5,65	86,33

Дўстона учрашув ва суҳбатлар

КПСС Марказий Комитетининг Бош секретари, СССР Олий Совети Президиумининг Раиси М. С. Горбачев расмий дўстлик визити билан Совет Иттифоқида меҳмон бўлиб турган Румыния Коммунистик партияси Бош секретари, РСР Президенти Н. Чаушеску билан 5 октябрь куни Кремлда учрашди.

Шу куни музокаралар бўлиб ўтди, музокараларда совет томонидан: М. С. Горбачев, Н. И. Рижков, А. Н. Яковлев, Э. А. Шеварднадзе, Н. В. Тализин, СССР Министрлар Совети Раисининг ўринбосари, СССР Фан ва техника давлат комитетининг раиси Б. Л. Толстих, СССР Фанлар академияси президенти Г. И. Марчук, Совет Иттифоқининг РСРдаги элчиси Е. М. Тяжельников; Румыния томонидан: Н. Чаушеску, РКП Марказий Комитети Сиёсий ижроия комитетининг аъзоси, РСР ҳукуматининг Бош министри К. Дэскэлеску, РКП Марказий Комитети Сиёсий ижроия комитетининг аъзоси, РСР ҳукумати Бош министрининг биринчи ўринбосари Е. Чаушеску, РКП Марказий Комитети Сиёсий ижроия комитети аъзолигига кандидат, РКП Марказий Комитетининг секретари И. Стоян, РКП Марказий Комитети Сиёсий ижроия комитети аъзолигига кандидат, РСР ҳукумати Бош министрининг ўринбосари Ш. Андрей, РКП Марказий Комитети Сиёсий ижроия комитети аъзолигига кандидат, РСР ташқи ишлар министри И. Тоту, РСРнинг СССРдаги элчиси И. Букур қатнашдилар.

Шунингдек, Н. И. Рижков билан К. Дэскэлеекунинг А. Н. Яковлев билан И. Стояннинг, Э. А. Шеварднадзе билан И. Тотунинг, Б. Л. Толстих ва Г. И. Марчукнинг Е. Чаушеску билан алоҳида-алоҳида учрашувлари бўлиб ўтди.

Учрашув ва суҳбатлар чоғида партиялараро алоқаларни, экономика, фан ва техника, маданият, халқаро сиёсат соҳасидаги ҳамкорликни ривожлантиришга тааллуқли кўпгина масалалар муҳокама қилинди.

Музокаралар дўстона ва ошкора вазиятда ўтди. Визит якунлари юзасидан Совет-Румыния қўшма ахбороти қабул қилинди.

* * *

Румыния Коммунистик партиясининг Бош секретари, Румыния Социалистик Республикасининг Президенти Н. Чаушеску 6 октябрь куни Москвадан Ватанига жўнаб кетди. У КПСС Марказий Комитети ва СССР Олий Совети Президиумининг таклифига биноан расмий дўстлик визити билан мамлакатимизга келган эди.

Жўнаб кетишдан аввал Катта Кремль саройининг Георгий залида руминиялик меҳмонни кузатиб қолиш маросими бўлди.

КПСС Марказий Комитетининг Бош секретари, СССР Олий Совети Президиумининг Раиси М. С. Горбачев ва унинг рафиқаси Н. Чаушеску ва унинг рафиқаси билан самимий хайрлашиб қолдилар.

* * *

Мотоциклчилар эскорти ҳамроҳлигидаги автомашиналар кортежи Кремлдан аэропортга йўл олди.

* * *

Аэродромда Н. Чаушеску ва унинг рафиқасини КПСС Марказий Комитети Сиёсий бюросининг аъзоси, КПСС Марказий Комитетининг секретари А. Н. Яковлев, КПСС Марказий Комитети Сиёсий бюросининг аъзоси, СССР ташқи ишлар министри Э. А. Шеварднадзе, КПСС Марказий Комитети Сиёсий бюроси аъзолигига кандидат, СССР Олий Совети Президиуми Раисининг биринчи ўринбосари А. И. Лукьянов, КПСС Марказий Комитети Сиёсий бюроси аъзолигига кандидат, СССР Министрлар Совети Раисининг ўринбосари Н. В. Тализин, бошқа расмий кишилар кузатиб қолдилар.

(ТАСС).

ЎЗБЕКИСТОН КОМПАРТИЯСИ МАРКАЗИЙ КОМИТЕТИДА

РЕСПУБЛИКАДАГИ БАЪЗИ ШАҲАР ВА РАЙОН ГАЗЕТАЛАРИНИ ИККИ ТИЛДА ЧИҚАРИШ ТЎҒРИСИДА

Ўзбекистон Компартияси Марказий Комитети республикадаги баъзи район ва шаҳар газеталарининг айрим саҳифаларини бошқа тилларда такрорлаш тўғрисидаги масалани кўриб чиқди.

Ўзбекистон Компартияси Бухоро, Қашқадарё, Наманган, Самарқанд, Сурхондарё ва Фарғона область комитетларининг:

Ромитан районининг «Коммунистик мўл-кўлчилик учун»,

Шофиркон районининг «Шофиркон ҳақиқати»,

Деҳқонобод районининг «Ленин йўлидан»,

Косонсой районининг «Ленинчи»,

Самарқанд районининг «Шарқ тонги»,

Ургут районининг «Октябрь алангаси»,

Бойсун районининг «Ғалаба»,

Сариосиё районининг «Сариосиё ҳақиқати»,

Риштон районининг «Риштон ҳақиқати» газеталарининг бир саҳифасини тожик тилида чиқариш тўғрисидаги таклифлари қабул қилинди.

Марказий Комитет Нариманов шаҳри Коммунистик райони билан бирлаштирилганлиги натижасида вужудга келган янги миллий структура муносабати билан Тошкент область партия комитетининг шу шаҳарда чиқадиган «Суръат» газетасини рус тилида такрорлаш тўғрисидаги таклифига қўшилди. «Суръат» газетасини ҳафтада икки марта «Правда» газетаси форматининг ярмини ташкил этадиган тўрт саҳифа ҳажмида нашр этишга, «Темп» газетасини ҳам ҳафтада икки марта ана шундай форматда икки саҳифа ҳажмида чиқаришга қарор қилинди.

Ўзбекистон ССР Алоқа министрлигига 1989 йил Ўзбекистон ССР газета ва журналлари каталогига тегишли ўзгартишларни киритиб, обуна ташкил этиш топширилди.

Юқорида зикр этилган область, район партия комитетларига, Ўзбекистон ССР Нашриёт, полиграфия ва китоб савдоси ишлари давлат комитетига, газеталарнинг редакцияларига район редакцияларининг штатларини иш ҳақининг белгиланган ойлик фонди доирасида тўлдириш таклиф қилинди.

Бошқа тилда такрорланувчи саҳифа чиқариш тайёргарликка қараб амалга оширилсин.

Андижон, Бухоро, Қашқадарё, Наманган, Самарқанд, Сурхондарё, Сирдарё, Тошкент ва Фарғона область партия комитетларига аҳолининг миллий составини ҳисобга олиб, район газеталари редакцияларининг ходимлари ва штатсиз активларидан фойдаланиб, маҳаллий радиоэшиттириш орқали тожик, қозоқ тилларида ва бошқа тилларда эшиттиришларни ташкил этиш масаласини кўриб чиқиш тавсия қилинди.

Ўзбекистон ССР Нашриёт, полиграфия ва китоб савдоси ишлари давлат комитети мазкур редакциялар ва босмахоналарни тегишли моддий ресурслар ва машина-ускуналар билан таъминлаши, ишчи кадрлар ва мутахассислар тайёрлашда кўмаклашиши зарур.

• Телефонда: интернационал мусобақа йўқламаси

ПАХТА—ҚАРДОШЛИК РАМЗИ

Республикамизнинг Тожикистон ССР, Туркманистон ССР, Озарбайжон ССР, Қозоғистон ССРнинг Чимкент, Қирғизистон ССРнинг Ўш областлари пахтакорлари билан социалистик мусобақаси мамлакатимизда пахта мустақиллиги учун кураш бошланган йиллардоноқ давом этмоқда.

Эътибор қилинг, тенг ҳуқуқли, кенг кўнгилли қардош республикаларнинг пахта далаларида ҳали ғўза парвариши қизғин кетаётган дамларда, сабзавот пайкалларида ҳосил йиғим-теримига эндигина киришилган кезларда, чорвачилик фермаларида қишлов ҳозирлиги кўрилаётган онларда ўзаро текшириш бригадалари давра қуришади, дала кезишади, бир-бирларига маслаҳатлар беришади, ўргатишади, ўрганишади, бой, илғор тажрибаларни алмашишиб, уларни оммалаштиришади. Куз охирида эса мусобақадошлар бир-бирларига ҳисоб беришади, тикланган ҳосил хирмонларини чамалаб чиқишади, мусобақа натижаларига якун ясашади.

Мана, ўша фурсатлар келмоқда. Ҳар олти республика пахтакорлари тиклаётган хирмонлар ўз чўққиларига етай деб қолди. Худди шу арафада газетамизнинг агросаноат бўлими журналистлари қардошлар билан телефон алоқасига чиқдилар. Улар ўзбек пахтакорларига ўзларининг пахта йиғим-терими мавсумида олиб бораётган бугунги ишлари ҳақида олдиндан, бахтимиз қомуси — СССР Конституцияси байрами муносабати билан қисқача ахборотлар беришди.

ТОЖИКИСТОН ССР

«Тожикистони совети» республика газетасининг агросаноат бўлими мухбири М. Бобошоев ҳикоясидан:

— Республика пахтакорлари пахта йиғим-теримини бу йил катта тайёргарлик ва пухта ҳозирлик билан бошладилар. Ҳамма колхозлар ва совхозларда мавсумни уюшқоқлик билан ўтказиш бўйича аниқ тадбирлар белгиланиб, уларнинг ижроси қаттиқ назорат остига олинди. Шу сабабли дастлабки кунлардоноқ юқори суръат таъминланди.

Айни кунларда пайкалларда беш йилликнинг учинчи йили план топшириқларини бажариш учун кураш қизғин тус олган. Давлатга пахта топшириш ҳажми кун сайин ошиб боряпти. Ўзаро мусобақада ҳозиргача йиллик планнинг қарийб 80 процентн миқдорида «оқ олтин» тайёрлаган Ёвон райони миришкорлари пешқадам. Данғара, Колхозобод, Кабадиён районлари пахтакорлари суръатни кун сайин ошириб, марра сари дадил одимламоқдалар.

Пешқадамларнинг ғайрат-шижоати туфайли республикада кунига 2,20 процентдан зиёд хом ашё тайёрланмоқда. Мавсум бошидан буён республикада (6 октябргача) 570,5 минг тонналик «оқ олтин» хирмони тикланиб, йиллик план 63,38 процент адо этилди. Жами топширилган пахтанинг 148,7 минг тоннаси терим агрегатлари бункеридан тўкилди.

Тожикистонлик пахтакорлар бу йилги хирмонни ҳар қачонгидан эрта тиклаб, Улуғ Октябрь байрамига муносиб совға тайёрлашни кўзлаганлар. Далалардаги ғайрат-шижоат ва эришилаётган суръат юксак марра албатта эгалланишидан ёрқин далолат беряпти.

ТУРКМАНИСТОН ССР

Линияда «Совет Туркманистони» республика газетасининг агросаноат бўлими мудири У. Гулмадов:

— Бу йилги об-ҳаво республикамиз пахтакорлари учун анча қулай келди. Фойдали ҳарорат етарли бўлганлиги учун оқ пахтадан ҳам, ипак пахтадан ҳам план ва социалистик мажбуриятларни қоплайдиган даражада мўл, эртаки ҳосил етиштирилди. Ҳозир туркман пахтакорларининг асосий диққат-эътибори бор ҳосилни қисқа муддатда йиғиштириб олишга қаратилган.

Республикада пахта тайёрлаш ўтган йилгидан анча илдам суръатлар билан давом этаётир. 1987 йил 6 октябргача йиллик план 49,56 процент бажарилган эди. Бу йил эса 57,40 процент миқдорида «оқ олтин» тайёрлашга муваффақ бўлинди. Пахтакорларнинг ҳозиргача уйган хирмонлари 734596 тоннадан ошиб кетди.

Бу муваффақиятнинг сири нимада? Сири шундаки, йиғим-теримни механизациялашга катта эътибор берилди. Ғўзалар машинабоп қилиб ўстирилди, пайкалларда бегона ўт бўлмаслиги ва ўсимлик баргининг сифатли тўкилиши таъминланди, пахтаси машинада териладиган майдонлар алоҳида назорат остига олинди.

Ҳозир далаларда «зангори кема»лар юксак унум билан ишлатиляпти. Бугунгача тайёрланган пахтанинг ярмидан кўпроғи — 454683 тоннаси агрегатлар зиммасига тўғри келади.

Эришилган муваффақиятга Саёд, Хожомбас, Дарғомота районларининг пахтакорлари баракали улуш қўшишмоқда. Республика ипак пахта тайёрлашда ҳам ўтган йилгидан олдинда боряпти. Кунига 3 процентдан ошириб ингичка толали пахта тайёрлаётган заршунослар йиллик планни 60 процентдан ошириб қўйдилар.

ҚИРҒИЗИСТОН ССР

(Махсус мухбиримиз А. Қуронбоев республиканинг Ўш областидан хабар қилади).

— Ўш — Қирғизистон ССРда пахтачилик билан шуғулланувчи ягона область. Бу ерда асосан «Қирғиз-3» навли пахта етиштирилади. Область ўтган йили давлатга пахта сотиш йиллик планини муваффақиятли бажарганди. Бу йилги марраси — 70 минг тонна. 6 октябргача областда 45 минг тонна пахта тайёрланди. Бу — йиллик планнинг салкам 64 процентини ташкил этади. Ҳолбуки, ўтган йили шу пайтда план 32 процент бажарилганди, холос.

Ҳозир область бўйича кунига ўртача 2,72 процент миқдорида пахта тайёрланмоқда. Мусобақада Аравон райони пахтакорлари олдинда боришяпти. Шуниси диққатга сазоворки, район Андижон областининг Марҳамат, Хўжаобод районлари билан бўлган қардошлик мусобақасида ҳам (улар қўшни) пешқадамлик қилмоқда.

Шунингдек, теримда Бозорқўрғон райони миришкорлари ҳам суръат ва сифатни таъминлаб, марра сари дадил интилмоқдалар. Аравон районидаги Жданов номли колхоз ва Бозорқўрғон районидаги Отабекова номли совхоз пахтакорлари пахта тайёрлаш йиллик планларини бажардилар.

ҚОЗОҒИСТОН ССР

Республика Давлат агросаноат комитети техника экинлари бошқармасининг бошлиғи В. Дмитровский хабаридан:

— Ўзбекистонликларга ери-ери билан, суви-суви билан туташ Чимкент области заршуносларининг ҳам бу йилги шахдлари дадил. Мавсум бошидан буён уларнинг эл хирмонига тўккан пахтаси (6 октябргача бўлган маълумот) 118 минг тоннадан ошиб кетди. Йиллик план 34,0 процент адо этилди.

Октябрнинг дастлабки ўн кунлиги об-ҳавоси область пахтакорлари ғайрат-шижоатни янада оширишга, суръатни кўтаришга қулай имкон яратиб берди. Синоптикларнинг хабарларига кўра кейинги ўн кунликлар ҳам бу ерда теримбоп бўлиши кутилмоқда. Бу эса айни кунларда эришилаётган (йиллик планга нисбатан) 4,2 процентлик кунлик ўсишни бир неча кун барқарор бўлиб қолишидан далолат бермоқда. Демак, областда беш йилликнинг учинчи йили планн сўзсиз уддаланиши турган гап.

МОСКВА: СССР ДАВЛАТ АГРОСАНОАТ КОМИТЕТИ МАЪЛУМОТЛАРИДАН

ОЗАРБАЙЖОН ССР

Республикада бу йил етиштирилган пахта ҳосили чўғи яхши. Айни кунларда ҳамма хўжаликларда терим авжида. Республикада кунига йиллик планнинг икки проценти атрофида «оқ олтин» тайёрланяпти. 5 октябргача давлат қабул пунктларига планнинг 63,7 проценти миқдорида (жами 458,4 минг тонна) пахта етказиб берилди.

Ағдам райони далаларида пешона тери эвазига етиштирилган ҳосилни йиғиб-териб олиш қизғин бормоқда. Район пахтакорлари йиғим-теримда юксак уюшқоқлик намуналарини кўрсатиб, республикада пешқадамлар сафида боришяпти. Райондаги «Коммунизм» колхози пахтакорлари йиллик планни барвақт бажариб, мажбурият ҳисобига «оқ олтин» топширишни бошлашди.

Фузулий, Агджабеди, Ахсуин районлари меҳнаткашлари ҳам республика хирмонининг юксалишига салмоқли ҳисса қўшмоқдалар.

«Пахтачиликда 1988 йил учун белгиланган план топшириқларини сўзсиз бажарамиз!» — озарбайжонлик пахта усталарининг аҳди шундай.

ИТТИФОҚ бўйича тайёрланган «оқ олтин» (5 октябргача) 4 миллион 583 минг тоннадан ошди. Кунлик ўсиш планга нисбатан 2,6, мавсум бошидан буён эса 53,5 процентни ташкил этди.

Мамлакат пахта далаларида терим айни авжига кирмоқда.

Линияда «Совет Ўзбекистони» махсус мухбири Н. САЪДУЛЛАЕВ навбатчилик қилди.

ТЕРИМ ИЛҒОРЛАРИ

⊙Ўрта Чирчиқ районидаги Охунбобоев номли колхоз йиллик планни ортиғи билан бажарди. Шуниси қувончлики, бунда механик-ҳайдовчиларнинг ҳиссаси катта. Жумладан, ака-ука Нурали ва Эрали Тожиқуловлар биргаликда 400 тонна пахта теришди. Абдуманноп Аҳмедов 215 тонна, Рустам Абдураззоқов, Али Холмирзаевлар пўлат этаклардан 180—220 тоннадан дурдона тўкдилар.

⊙Тўймурод Каримов — Муборак районидаги Аметхон Султон номли совхознинг пешқадам механизаторларидан бири. У бу йил машинада 7-бўлим далаларидан 220 тонна пахта термоқчи. Дала гвардиячисининг шу кунгача терган пахтаси 130 тоннадан ошди. Тўймурод ҳар куни 10—11 тонна «оқ олтин» термоқда.

⊙Мавсумда 8—10 тоннадан пахта териб беришга аҳд қилган Орзихон Турсунова, Дилором Ҳайдарова каби кўпмингкилограммчилар Наманган районидаги «Коммунизм» колхозида обрў-эътибор қозонишган. Улар кунига 130—140 килограммдан дурдона териб кўпчиликка намуна бўлишяпти.

МАҚСАД—САЛОМАТЛИК

Андижонда атоқли олим ва врач, СССР Медицина фанлари академиясининг ҳақиқий аъзоси И. П. Разенков туғилган куннинг 100 йиллигига бағишланган Бутуниттифоқ физиологлар, конференцияси ўз ишини туғаллади.

Мамлакат медицина фани бош штаби — Соғлиқни сақлаш министрлиги, физиологларнинг Бутуниттифоқ жамияти томонидан ташкил этилган бу конференцияда Россия Федерацияси, Украина, Белоруссия, Молдавия, Ўзбекистон ва бошқа қардош республикалардан медик-олимлар қатнашдилар. Улар ўз докладларида академик И. П. Разенков касалликларга диагноз қўйиш ва уларни даволашда олға сурган ғояларни ишлаб чиқиш давом эттирилаётган тадқиқотларнинг натижаларини ўртоқлашдилар, илмий ва амалий врачлик фаолияти тажрибасини баҳам кўрдилар.

Ўзбекистон физиологларининг ишлари ҳам юксак баҳога сазовор бўлди. Андижон давлат медицина институтида профессор Г. Ф. Коротько бошчилик қилаётган ошқозон физиологияси илмий мактаби самарали ишлаб турибди. Конференцияда унга улуғ рус физиолог олими И. П. Павлов шарафига таъсис этилган фахрий медаль топширилди.

(ЎзТАГ).

БУГУН — СССР КОНСТИТУЦИЯСИ КУНИ

ДЕМОКРАТИЯНИ КЕНГАЙТИРИШ —

● Касаба союз ва интернационал тарбия

АМАЛИЙ ИШ КЎПРОҚ БЎЛСИН

ОММАНИ ХАЛҚЛАР ДЎСТЛИГИ ВА ИНТЕРНАЦИОНАЛИЗМ РУҲИДА ТАРБИЯЛАШ — ҲОЗИРГИ ДАВРНИНГ МУҲИМ ТАЛАБИ

Ўзбекистон касаба союзлари республика Советида «Миллатлараро алоқа маданиятини шакллантириш муаммолари» мавзуида давра суҳбати бўлиб ўтди. Унда меҳнат коллективларида ва маданий-маърифий муассасаларда ватанпарварлик ва интернационал тарбия муаммолари ҳақида сўз борди.

Давра суҳбатини Ўзбекистон ССР Фанлар академиясининг вице-президенти, Ўзбекистон ССР Олий Советининг миллатлараро муносабатлар ва интернационал тарбия масалалари бўйича комиссияси раиси Э. ЮСУПОВ олиб борди.

— Иттифоқимиздаги бошқа республикалар қатори Ўзбекистон ҳам кўп миллатлидир. Унда юздан зиёд миллат ва элат вакиллари яшаб, меҳнат қилади, — деди у. — Шу сабабли ҳам ўлкада миллатлараро муносабатларни, интернационал ва ватанпарварлик тарбиясини тўғри йўлга қўйиш ниҳоятда муҳим. Кейинги пайтларда Олмаотада, Ёқутистонда, Болтиқ бўйида, Тоғли Қорабоғда ва Арманистонда содир бўлган нохуш воқеалар бу масаланинг янада ўткирлашиб, долзарб бўлиб бораётганлигини кўрсатади. Масаланинг муҳимлигини инобатга олиб яқинда Ўзбекистон ССР Олий Советида Миллатлараро муносабатлар ва интернационал тарбия масалалари бўйича комиссия тузилди. Оммани халқлар дўстлиги ва интернационализм руҳида тарбиялашда меҳнаткашларнинг энг оммавий ташкилотларидан бири — касаба союзларининг ҳам роли каттадир.

А. ЭШОНХЎЖАЕВ — Ўзбекистон касаба союзлари республика Совети секретари: — Республика касаба союз ташкилотлари оммани халқлар дўстлиги, совет ватанпарварлиги ва интернационализм руҳида тарбиялашда муайян тажрибага эга. Бироқ бугунги кунимиз бу ишда янада янги, ранг-баранг шакл ва услубларни излашни талаб этяпти. ВЦСПС тавсиясига биноан Ўзбекистон, Қирғизистон, Туркманистон, Тожикистон касаба союзлари республика Советлари меҳнаткашларни интернационал ва атеистик руҳда тарбиялаш бўйича ҳамкорликда иш лаш планини тузиб чиқдилар. Шу планга мувофиқ Тошкентда Ўрта Осиё республикалари меҳнат династияларининг биринчи слёти ўтказилди. Ўрта Осиё республикалари корхоналари ва колхозлари ўртасида турли соҳаларда социалистик мусобақа уюштирилмоқда. Айнан ана шу республикалар болаларининг июнь ойида Тошкентда ўтказилган расмлар зонали кўргазмаси халқлар дўстлигига бағишланди. Бу тадбирлар меҳнат коллективларида касаба союз ташкилотлари олиб бораётган кундалик ишларни ҳам кучайтиришга кўмаклашиши керак.

Шу билан бирга касаба союз ташкилотлари одамларнинг бўш вақтларини ҳали кўнгилдагидек ташкил эта олмаяптилар. Касаба союзларининг кўпгина клубларида, спорт комплексларида зарур тартиб ўрнатилмаган, улар етарлича жиҳозланмаган ва ободонлаштирилмаган. Шу боис бундай жойлар ўзаро мулоқот учун, ҳаваскорлик ижоди билан шуғулланиш учун одамларни қаноатлантира олмаяпти. Шунингдек, айрим маданият муассасаларида мамлакатимиз турли халқларининг миллий ансамбллари, фольклори, қўшиқлари ўрнини ярим-ёрти дискотекалар, кўнгилочар ансамбллар эгаллаётгани ҳам ташвишланарлидир. Кўпинча бир қанча миллат вакиллари яшайдиган ишчилар, студентлар ётоқхоналарида интернационал тарбия эътибордан четда қоляпти. Эскича усуллар билан ишлаётган, интернационализм меҳнат коллективида ўз-ўзидан шаклланади, деб ишни ўз ҳолига ташлаб қўйган касаба союз ва бошқа жамоат ташкилотлари ҳам бор. Масалан, Тошкент шаҳридаги «Қизил тонг» ишлаб чиқариш бирлашмасида ишлаб чиқариш кўрсаткичлари, меҳнат унумдорлиги ва ишчиларнинг маиший турмуш шароитлари яхшию, аммо социалогик тадқиқотлар коллективда интернационал тарбия оқсаб қолаётганини кўрсатди. Ишчилар орасида мамлакатимиз бошқа айрим халқларининг миллий урф-одатлари, анъаналари ҳақида ҳурматсизлик билан фикр билдириш ҳоллари ҳам бўлган. Бу эса ўз навбатида барча меҳнат коллективларида тарбиявий ишларда янгича ёндашувлардан фойдаланиш, бу соҳада янги резервларни топиш зарурлигини яна бир бор тасдиқлайди.

Мен яна бир муаммо ҳақида гапирмоқчиман. Кўпинча касаба союз ташкилотлари раҳбарлари бевосита цехларда, дала шийпонларида, қишлоқларда, маҳаллаларда одамлар билан суҳбатлашишдан қочадилар. Бунга сабаб, улар кишиларнинг уй-жой, хизмат кўрсатиш, озиқ-овқат муаммоларини ҳал этишга собитқадамлик билан киришмаганликлари д а д и р. Улар гарчи қийин бўлса-да, ҳақиқатни бетга айтишдан чўчийдилар. Бундай «ошкоралик» коллективда ижодий муҳитни, бир-бирини тушуниш, ҳурмат қилиш руҳини юзага келтира олмайди, албатта.

Н. ГАЛИЕВА — Бухоро область касаба союзлари совети инструктори: — Бухоро тўқимачилик комбинати ташкил топганига ва қурилаётганига ўн беш йил бўлди. Шу йил охиригача лаборатория-маъмурий корпуси фойдаланишга топширилгач, корхона қурилиши ниҳоясига етади. Комбинат том маънода СССР халқлари дўстлиги рамзидир. Бу ерда ҳозир жаҳон халқларининг 38 миллатига мансуб кишилар меҳнат қилмоқда, кўп минг кишилик коллективнинг асосий қисми 30 ёшгача бўлган ёшлардир. Уларнинг чет элларда дўстлари кўп. Чунки, корхона жаҳоннинг саккиз мамлакати — Сингапур, Куба, Югославия, Венгрия, Гонконг, Покистон, Болгария, Монголия билан иқтисодий алоқа боғлаган.

Ёшлар ўртасида олиб борилаётган тадбирларнинг аксарияти дўстлик ва қардошлик алоқалари билан боғланган. Комбинат клубида ва маҳаллаларда ишдан сўнг «Дам олиш кечаси», «Сўнмас у кунлар шуҳрати», «Улар интернационал бурчларини бажардилар», «Танишинг, қўшниларимиз», «Кўча байрами», «Совет Армиясига кузатиш», «Ишчи синфига бағишланади» каби кечалар ва суҳбатлар ўтказилмоқда. «Ленинча дўстлик билан қудратлимиз» мавзуидаги кечамиз, айниқса қизиқарли ўтди. Унда 30 йиллик иш тажрибасига эга бўлган мураббий Г. Ценина, бригада бошлиғи Б. Муродов қатнашдилар. Иккита халқ бадиий коллективи иш олиб бормоқда. Улардан бири республика кўрикларининг бир неча бор ғолиби — «Баҳс» драма театри, иккинчиси «Гўзал» ансамблидир. Бу ансамбль яқинда Руминияда ўтказилган ёшлар фестивалида қатнашиб қайтди.

Биз келгуси йили физкультура-соғломлаштириш комплексини қура бошлаймиз. Бироқ комбинат енгил саноат гиганти бўлишига қарамай шаҳар раҳбарларининг сансалорлиги сабабли ҳанузгача ўз маданият саройига эга эмас. Бу эса ёшлар ўртасида тарбиявий ишларни янада жонлантиришда жиддий қийинчиликларни юзага келтирмоқда.

В. ХАРЧЕНКО, Қўқондаги «Электромаш» заводи касаба союз комитети раиси: — Мен Ўзбекистонда туғилиб ўсганман. Бувимнинг баъмани ўгитлари қулоғимга қуйилиб қолган. Улар ҳеч қачон бирор бир миллатнинг ҳамиятига тегадиган, қадрини ерга урадиган иш қилма, нотўғри гапирма, деб доимо уқдириб келганлар. Айниқса, бағри кенг, меҳмондўст ўзбекларга нисбатан бувим жуда хайрихоҳ, меҳрибон эдилар. Улардаги ана шу феъл-атвор бизга ҳам юққан. Бундан хулоса шуки, одамларни интернационал руҳда тарбиялашни болалигидан бошлаш керак. Буни лўнда қилиб «Халқ педагогикаси» дейдилар. Аммо кейинги йилларда «Халқ педагогикаси»дан юз ўгирилди. Одамларга фақат маълумот маданиятинигина эмас, шу билан бирга инсонийлик маданиятини ҳам ўргатиш зарур. Афсуски, кўп кишиларда, аввало ана шундай инсонийлик маданияти етишмайди.

Ҳ. ИСЛОМХЎЖАЕВ, — В. И. Ленин номли ТошДУ касаба союз комитетининг раиси: — Тўғрисини айтганда, биз Олмаотадаги воқеалардан кейингина миллий масалалар тўғрисида ўйлай бошладик. Бунгача эса шу масалага кўп жойда панжа орасидан қараб келинди. Республикамизда шу пайтгача хўжакўрсинга дабдабали тадбирлар ўтказиб келинди. Оқибатда маҳаллийчилик кўринишлари авж олди. Масалан, университетимизнинг ётоқхоналарида бир неча областлар вакилларидан иборат тарафкаш группалар бўлганлиги ҳеч кимга сир эмас. Қайта қуриш даврида буни ошкора айтиш керак. Демак, аввало маҳаллийчиликка қарши қатъий курашмоғимиз керак. Акс ҳолда турли миллатдаги кишиларнинг бошини қовуштириш, дўстлигини мустаҳкамлаш қийин бўлади.

Университетимизда 53 хорижий мамлакатнинг 650 дан зиёд студенти таълим оляпти. Шу боис чет эллик студентлар билан ҳам иш олиб боришимиз керак. Шунингдек, мамлакатимиздаги кўплаб университетлар билан ҳам дўстлик алоқаларини тобора мустаҳкамлашга интиляпмиз.

Баҳорда биз Украина пойтахтига «Киев куни»ни ўтказгани бориб келдик. Тошкентда ҳам ана шундай тадбирни ўтказиш фойдадан холи эмас.

И. УШУРОВ, — Тошкент тўқимачилик комбинати 1-йигирув фабрикасининг слесари: — Комбинатимизда ажойиб маданият саройимиз бор, унда ўнлаб тўгараклар, турли ҳаваскорлик коллективлари иш олиб боряпти. Ҳар хил тадбирлар, маросимлар ўтказилади, концертлар кўрсатилади. Булардан ташқари биз кўп тадбирларни турар жойларга — ётоқхоналарга ҳам кўчирганмиз. «Алло, биз талантлар излаймиз!», «Баҳор байрами» каби тадбирларда, уруш ва меҳнат ветеранлари билан учрашувларда барча тўқувчи қизлар бажонидил қатнашадиган бўлдилар. «Тўқимачилар овози» кўп тиражли газетамиз эса бундай учрашувларни ўз саҳифаларида, албатта, ёритиб боряпти. Ўтказилаётган тадбирлар ёшларга маъқул тушиб, уларнинг фаоллиги, қизиқишлари анча ортди. Шу сабабли ўзлари ҳам шундай тадбирларни тайёрлашда фаол қатнашяптилар.

* * *

Хуллас, касаба союз ташкилотлари олиб бораётган интернационал тарбиянинг таъсирчанлиги ва самарадорлигини оширишнинг усул ва услублари кўп. Инсон, унинг фаолияти ва қобилияти, ташвишлари ва қийинчиликлари касаба союзлари фаолиятида асосий ўрин тутмоғи керак. Зеро, XIX Бутуниттифоқ партия конференциясида совет ватанпарварлиги, халқлар дўстлиги ва интернационал тарбия масалалари турли миллатларга мансуб делегатларнинг нутқларида ҳам ўз аксини топди. Конференциянинг «Миллатлараро муносабатлар тўғрисида»ги резолюцияси интернационал тарбия соҳасида олиб борилаётган ишда асосий программа бўлмоғи лозим. Шунга эришишимиз керакки, ҳар бир меҳнат коллективида ўзаро дўстлик, ҳамжиҳатлик, миллий урф-одатларни эъзозлаш ва ҳурмат қилиш ҳар бир кишининг қалбига чуқур жо бўлсин. Бутун коллектив маҳаллийчилик ва миллатчиликнинг ҳар қандай кўринишларига дарҳол барҳам бериш учун изчиллик билан иш олиб борсин.

Давра суҳбатини «Совет Ўзбекистони» махсус мухбири О. НАЗАРОВ ёзиб олди.

● *Дўстлик меридианларида*

Тажриба ўргангани...

ТОШКЕНТ ОБЛАСТИ. Мамлакат Давлат агросаноат комитети таклифига биноан Ўзбекистонга ташриф буюрган Аргентина Республикаси делегацияси Ғалаба районидаги Ўзбекистон ССР 5 йиллиги номли совхоз фаолияти билан яқиндан танишди.

Республикамизнинг кўпгина жойларидаги каби бу хўжаликда ҳам ҳосил мўл бўлди. Шу кунларда совхозда пахта йиғим-терими авжига чиққан. Хўжалик меҳнат аҳли ҳар куни йиллик планнинг олти—етти процентн миқдорида пахта териб давлатга топширмоқда.

Меҳмонлар хўжалик раҳбарлари ва ишчилари билан бўлган суҳбатларда ҳосил етиштириш жараёнлари, ғўзани парваришлаш усуллари билан қизиқдилар. Ўзларининг муаммолари тўғрисида сўзлаб бердилар.

Лотин Америкасидаги бу мамлакатда пахтадан бир миллион тоннадан сал кўпроқ ҳосил етиштирилади. Аммо, жами ҳосилнинг атиги 10 процентигина машиналар ёрдамида териб олинади. Шу боис республикамизнинг бу соҳадаги тажрибаси меҳмонлар учун ниҳоятда қизиқарлидир.

Ленин орденли ва Халқлар дўстлиги орденли Бутуниттифоқ пахтачилик илмий-тадқиқот институти (СоюзНИХИ)га қилинган сафар ҳам ниҳоятда фойдали ва мазмунли бўлди. Олимлар ўз ишлари ҳақида сўзлаб, меҳмонларга тажриба участкаларини кўрсатдилар, кўпгина қимматли маслаҳатлар бердилар.

— Сизнинг меҳмондўст республикангизга қилган сафаримиз, бу ерда кўрган барча нарсалар ҳақида китоб ёзамиз,— деди группа раҳбари, Аргентина Республикаси пахтачилик программасининг координатори Рикарди Альдо. — Бу китоб менинг мамлакатим пахтакорлари учунгина фойдали бўлиб қолмай, айни пайтда халқларимиз ўртасидаги дўстликни мустаҳкамлашга хизмат қилади.

Суратда (чапдан-ўнгга) пахтачилик институти лабораторияси мудири, қишлоқ хўжалиги фанлари кандидати Ф. Сатторов ва Аргентинанинг Чако вилоятидаги экспериментал станция директори О. Пилатти.

Р. Шагаев фотоси (ЎзТАГ).

ХАЛҚЛАР ДЎСТЛИГИ—АДАБИЁТЛАР ДЎСТЛИГИ

АШХОБОД, 5 октябрь. (ТАСС мухбири Г. Осипов) Ашхободликлар Москва, Россия Федерацияси, Ўзбекистон, Тожикистон ва бошқа иттифоқдош республикалардан келган таниқли ёзувчилар, таржимонлар, адабиётшуносларни кузнинг ажойиб гулдасталари, анъанавий шарқона таъзим билан кутиб олдилар. Бугун Туркманистон пойтахтида «Ўрта Осиё республикаларида рус тилидаги адабиётлар» мавзуида Бутуниттифоқ ижодий конференцияси очилди.

— Кейинги вақтларда миллий республикаларда рус совет адабиётига бўлган қизиқиш анча кучайди, — деди СССР Ёзувчилар союзи правлениесининг секретари Ю. Суровцев. — Ўз навбатида рус тилига таржима туфайли Бутуниттифоқ китобхони ҳам миллий адабиётлар билан кенгроқ танишиш имкониятига эга бўлди. Миллатлараро қардошларча муносабатларни мустаҳкамлаш ва ривожлантиришга шубҳасиз ҳисса қўшадиган бу конференция давомида адабий асарларни рус тили ва миллий тилларга таржима қилиш муаммоларини ҳал этиш йўллари белгилаб олинади.

Конференция қатнашчилари студентлар, меҳнат коллективлари ҳузурида меҳмон бўладилар, Ашхобод зилзиласи қурбонларига ўрнатиладиган ёдгорликка пойдевор қўйишда қатнашадилар, мамлакатимиз халқларининг дўстлиги ва қардошларча ёрдами туфайли қайта бунёд этилган Туркманистон пойтахтининг диққатга сазовор жойлари билан танишадилар.

Бир вақтнинг ўзида Фрунзе ва Душанбе шаҳарларида ҳам шундай конференциялар бўлиб ўтади. Бадиий сўз усталари якунловчи кенгашни Тошкентда ўтказадилар.

Суръат, сифат, тежам учун!

ЯНГИ ҲОСИЛДАН МАҲСУЛОТ

Задарё районидаги «Гулбоғ» пахта тозалаш заводига янги ҳосил ташиб келтираётган автомобиль ва прицепларнинг кети узилмайди. Корхона ҳар куни қарийб 150 тонна хом ашё қабул қилиб олмоқда.

Бу йил 58 минг тонна пахта қабул қилишга мўлжалланган завод дастлабки ҳосилни қайта ишлашни авж олдирмоқда. Дастлабки кунлардаёқ корхона бир кеча-кундузда 60 тонна тола, 6 тонна момиқ ишлаб чиқара бошлади.

Ишлаб чиқаришда аниқ меъёрни таъминлаётган тажрибали ишчи ва хизматчилардан М. Азизов, Р. Абдуллаева, Г. Раҳимова ва бошқаларнинг изланишлари суръат ўсиб боришига имкон яратмоқда.

Б. МАҲМУДОВ.
Наманган области.

«СОВЕТ ЎЗБЕКИСТОНИ» МАТЕРИАЛЛАРИ ИЗИДАН

«ЎҚУВЧИЛАРНИ АЛДАГАН КАТТАЛАР»

Газетанинг шу йил 27 май сонида босилган юқоридаги сарлавҳали танқидий мақолада Ленин йўли районидаги 12-мактаб биноси сифатсиз қурилганлиги ва бошқа камчиликлар кўрсатиб ўтилган эди.

Ушбу мақола юзасидан **ЛЕНИН ЙЎЛИ РАЙОН СОВЕТИ ИЖРОИЯ КОМИТЕТИ**дан олинган расмий жавобда қайд этилишича, ҳақиқатан ҳам 276-кўчма колонна Гагарин номли 12-ўрта мактаб биносининг қумшувоқ ишларини сифатсиз бажарган, натижада бинонинг айрим жойлари ўйилиб тушган. Бино қурувчилар томонидан қайта қумшувоқ қилинди.

Райондаги К. Маркс номли 36-ўрта мактабда карнизлар сифатсиз ўрнатилгани аниқланди. Бу ишлар ҳам бажарилди. Шунингдек, ҳар иккала мактабдаги устахоналарда дастгоҳларнинг ўрнатилмаганлиги тасдиқланди. Ўқув масканлари зарур дастгоҳлар билан тўла таъминланди.

Мақолада кўрсатилган фактлар муҳокама қилинди. Район Совети ижроия комитети раиси ўринбосари Х. Алиевга қабул комиссияси ишига бўш раҳбарлик қилганлиги кўрсатиб ўтилди. Мактабларни қурган қурилиш ташкилотлари раҳбарлари О. Костов ва О. Гаимов йўл қўйган камчиликлари учун қаттиқ огоҳлантирилдилар. Давлат қабул комиссияси аъзоларига бино ва иншоотларни мутлақо нуқсонсиз ҳолда қабул қилиш юклатилди.

● *СИЁСИЙ СУҲБАТЛАР*

СОЦИАЛИСТИК ҲУҚУҚИЙ ДАВЛАТ

Совет жамиятини узлуксиз демократиялаштириш жараёни социалистик ҳуқуқий давлатни вужудга келтиришни тақозо этади. КПСС Марказий Комитетининг 1985 йил апрель Пленумидан кейин ҳозирга қадар ўтган вақт ичида қайта қуришни ҳуқуқий жиҳатдан таъминлаш юзасидан йирик тадбирлар амалга оширилди.

КПСС XIX Бутуниттифоқ конференцияси резолюциясида таъкидланганидек, «Мамлакатда яқин йилларда жамият турмушининг барча соҳаларида қонуннинг устунлигини таъминлаш, халқ ҳокимиятини ривожлантириш асосида социалистик ҳуқуқ-тартиботни сақлаш механизмини кучайтириш лозим бўлган кенг миқёсдаги ҳуқуқий ислоҳотни ўтказиш керак».

Ҳуқуқий давлат проблемалари кўп қиррали, жуда кам ўрганилган масала. Мазкур мақолада бу масаланинг айрим жиҳатлари хусусида фикр юритмоқчимиз.

Қайта қуриш мамлакатимизда ҳукм суриб келган ҳуқуқий системанинг тор қобиққа бурканиб қолганлигини яққол очиб ташлади, бу система демократик, шунингдек, иқтисодий методларга эмас, балки кўп жиҳатдан раҳбарликнинг буйруқбозлик, маъмурий ўзбошимчалик методларига таяниб иш кўриб келди.

Қонунларни менсимаслик, кўзбўямачилик ва порахўрлик, лаганбардорлик ва сафсатабозликни кенг кўламда рағбатлантириш маънавий муҳитга қаттиқ таъсир ўтказди. Амал қилиб келган кўпдан-кўп ҳуқуқий актлар ана шунинг учун ҳам ижтимоий ривожланишнинг бесўнақай тўсиғига айланиб қолди. Бу ўз навбатида ҳуқуқий ислоҳотнинг ажралмас қисми бўлмиш қонунларни тубдан қайта кўриб чиқиш, кодекслаштириш ва уларни системага солиш заруратини келтириб чиқарди.

Ҳуқуқий ислоҳотни амалга ошириш хўжалик юритиш, ижтимоий турмушни инсонийлаштириш ва демократиялаш, ҳуқуқ бузиш ҳолларининг олдини олиш, социалистик мулк, планлаштириш, молиявий солиқ ва хўжалик муносабатлари, атроф муҳитни муҳофаза қилиш, меҳнат, уй-жой, пенсия ва меҳнаткашлар турмушининг бошқа масалаларини тартибга соладиган нормаларга муҳим ўзгартишлар киритилишини, шунингдек, жиноий, маъмурий, процессуал ва меҳнат қонунлари ёрдамида ахлоқ қонунлари тубдан қайта кўриб чиқилишини назарда тутади.

Айни вақтда, ССР Иттифоқи, иттифоқдош ва автоном республикалар Олий ҳокимият органларининг мамлакатдаги конституцион режимни мустаҳкамлашга ҳамда ижтимоий муносабатларнинг энг муҳим соҳаларини тартибга солувчи Совет қонунларининг ролини қатъиян ошириш ҳуқуқий ислоҳотда асосий ўрин эгаллайди.

Ҳокимиятни ташкил этиш хусусидаги муаммолар бизда ўн йиллар давомида илмий мунозарадан четда қолиб келди. Ҳатто партия конференциясидан кейин ҳам юрист олимларимиз социалистик ҳуқуқий давлат концепцияси масаласини муҳокама қилиш борасида ҳамон қатъиятсизлик ва сусткашлик кўрсатиб келмоқдалар. Маълумки, конференция резолюцияларида ҳуқуқий давлатга оид сиёсий йўл-йўриқларгина берилган, холос. Ҳамма гап бу ҳақда кенг ва жонли мунозара юритиб, резолюцияни теран фикр ва мулоҳазалар билан бойитишдан иборат. Тўғри, бу ҳақда баъзи баҳслашувлар бўлди. Ҳуқуқий давлат бизда Октябрь давомида шаклланган бўлиб, шахсга сиғиниш эса унга барҳам берган, деган фикрлар бор. Бундай уқтиришни асоссиз, деб ҳисобловчилар ҳам йўқ эмас. Дарвоқе, пролетариат диктатураси давлатини ҳуқуқий давлат деб атаб бўлмаса керак. Дарҳақиқат, революциянинг дастлабки йилларида социалистик ҳуқуқ ҳамда қонунчилик эндигина таркиб топа бошлаган эди. Дастлаб, халқнинг революцион ижодкорлиги сайлов ҳуқуқини (совет давлат ҳуқуқи таркибига киради) яратди. У кезлар ҳуқуқ манбалари тартибга солиниб, ҳали китоб ҳолатига келтирилмаган эди. Революцион тажриба ва омилкорлик, революцион виждон суд ҳукми-қарорига манба эди. Шахсга сиғиниш даврида эса ҳуқуқий давлатнинг расмийлашуви қаттиқ ларзага йўлиқди. Социалистик қонунчиликнинг четлаб ўтилиши, минглаб шахсларнинг эрк ва ҳуқуқлари аёвсиз поймол этилиб, бегуноҳ жазоланганлиги бунинг исботидир.

Улуғ Ватан уруши даври эса фавқулодда ҳолат ва қатъий режим жорий қилинган жараёнда ўтди. 60-йил марраларидагина давлатнинг умумхалқ давлатига ўсиб ўтабошлаши билан унинг ҳуқуқий давлатга айланиши учун объектив шарт-шароитлар туғилди. Афсуски, бунинг ўрнига жамият ҳаётида салбий ҳодисалар, турғунлик ҳолатлари рўй бера бошлади. Мамлакатни ривожлантириш проблемалари уларнинг ҳал этилишдан кўра тезроқ кўпая борди. Бу ҳол, айниқса 70-80-йиллар маррасида яққол намоён бўлди. Бошқарув формалари ва методларининг сустлиги, қотиб қолганлиги, бюрократизмнинг равнақ топиши, қонунчиликдан бениҳоя четга чиқиб кетиш каби салбий ҳолатлар жамиятимизга ғоят оғир зиён етказди. Умуман социализм тўғрисидаги назарий тасаввурлар 30—40-йиллар даражасида қолди. Ҳолбуки, ўша йилларда жамиятда мутлақо бошқача вазифалар ҳал этилган эди. Жамиятнинг реал ҳолати илмий жиҳатдан чуқур таҳлил қилинмади.

Шу боисдан агар, биз социалистик ҳуқуқий давлат мамлакатимизда қайта қуриш муносабати билан бунёд бўла бошлаяпти, деган фикрга қўшилсак, муболаға бўлмайди.

Ҳуқуқий давлат тушунчаси бизда ўйлаб топилган нарса эмас. Бу тушунча Европа ва Америкада буржуа революциялари амалга оширилган вақтлардаёқ тарқала бошлаган эди. АҚШ, Буюк Британияда у «ҳуқуқ давлати» деб аталиб, феодал тузумининг бебошлигига қарши ўзига хос таъсир кучига эга бўлди. Гап шундаки, феодал тузуми монархи айни вақтда ҳам қонунчилик, ҳам ижрочилик, ҳам судлов ҳокимиятини ўз қўлида тутарди.

Ҳуқуқий давлат ғоясининг ўзи ҳокимият ўзбошимчалигини чеклаб қўйиш, унинг фаолиятини ўзидан устун турган ҳуқуққа бўйсундиришни англатади. Амалда бундай ҳуқуқий давлатлар иккинчи жаҳон урушидан кейин таркиб топа бошлаган. Бу масалани илмий таҳлил қилишда социализм ва капитализмнинг тарихий шароитларини уларнинг синфий табиатларини бир-биридан ажратиб ёндашиш зарур.

Шу тариқа ҳуқуқий давлат ҳокимиятининг бир қўлда ўта даражада марказлашувига қарама-қарши ўлароқ, гражданларнинг ҳуқуқ ва эркинликларини таъминлашга хизмат қилади.

Конференция резолюцияларида шахс ҳуқуқини ҳимоя қилишга биринчи даражали эътибор бериш, совет кишиларининг сиёсий, иқтисодий, социал ҳуқуқлари ва эркинликлари амалга оширилишининг кафолатларини мустаҳкамлаш зарурлиги таъкидланган.

Қонун ман этган нарсани аниқ билиш фойдали. Бунинг учун ижтимоий ҳаётда, кишиларнинг ҳуқуқий онг тушунчасида чуқур ўзгариш рўй бериши керак. Бу демократиянинг энг нозик соҳаси — сиёсий ҳуқуқ ва эркинликларга тааллуқлидир. Бироқ бу масала социал-иқтисодий ҳуқуқ масалаларига қараганда ҳали аниқроқ қилиб ишлаб чиқилмаган.

Ҳуқуқий давлат ўз моҳияти жиҳатидан қонуннинг ҳамма учун ва ҳамманинг қонун олдида тенг бўлиши замирида қурилгандир. Шу маънода сиёсий ҳуқуқ ва эркинликлар ҳам кўпчилик томонидан эмас, балки ҳамма томондан тан олиниши лозим. Яқин ўтмишдаги шахсга сиғиниш даври воқелигини эслаб кўргудай бўлсак, бу эркинликларнинг беҳад қўпол ва жинояткорона поймол этилганлигини пайқаймиз.

Жамиятимиз ўзгача сиёсий эътиқодга эга бўлган кишилар ва группаларни ўз ичига олиб, уларнинг ҳуқуқ ва эркинликларининг қаттиқ муҳофаза қилиниши табиий ҳол. Бу «сиёсий камситиш», деб номланган ва шаънимизга айтиб келинаётган тамғадан холи бўлишимиз учун ҳам зарур.

Ҳуқуқий давлатни шакллантириш демократик кафолат характерига эга бўлган бутунлай янгича давлат ҳуқуқий соҳаларини жорий этишни тақозо этади.

Шуни ҳам инобатга олиш керакки, капитализм шароитида ҳуқуқий давлат «социал-ҳуқуқий», деб аталсада, социализм шароитидагидек кенг миқёсдаги ҳуқуқий заминга эга эмас ва у аслида гражданларнинг социал ҳуқуқларини четлаб ўтади. Гап тобора кенгроқ принципни — парламентнинг устунлигини, унинг ижрочи ҳокимият устидан контрол ўрнатишини қарор топтириш устида, жумладан «қонун бошқаруви», деб аталмиш масала ҳақида боряпти. Яъни қонунлар фақат халқ сайлаган вакиллик органлари томонидан қабул қилинади, қонунларни суд тадбиқ қилади, социалистик қонунчилик ким томонидан бузилмасин, бундай шахс қонуний жазога маҳкумдир.

ЧУҚУРЛАШТИРИШ, ОШКОРАЛИКНИ ҚАЙТА ҚУРИШ ДАЪВАТИ

ВАТАННИНГ БИР ПАРЧАСИ

Огонёкликлар хўжалик ишчиси Дилбар Мақсудова билан шофёр Авез Турунтаевнинг никоҳ тўйини яхши эслашади. Ўзбек қизи ва қозоқ ўғлонининг бахт кечаси зўр тантана ва шодиёна билан ўтган эди. Унда турли миллат кишилари иштирок этишди. Ўндан ортиқ тилда табрик сўзлари янграб, келин-куёвнинг келгусидаги ҳаётларида муваффақиятлар тиланди. Файзли оқшомда ўзбекча қозоқча қўшиқларни ҳам, туркча, русча, немисча шўх куйларни ҳам тинглаш мумкин эди. Йиғин қатнашчилари тўю тантанадан олам-олам завқ ва шавқ билан тарқалишди.

Совхоз партия ташкилотининг секретари, фаол коммунист Улуғбек Мақсудов ва қишлоқнинг ҳурматли кишиларидан бири кекса педагог, Улуғ Ватан уруши қатнашчиси, қўша-қўша орден ва медаллар соҳиби Айдар Турунтаев ўрталарида қариндошлик ипларини улаган бу тўй Ғалаба районидаги «Огонёк» совхози меҳнат аҳли турмуш тарзининг ўзига хос ифодасидир. Йигирма етти миллат ва элат кишилари аҳил, иноқ меҳнат қилаётган хўжаликда бундай интернационал оилалар истаганча топилади. Қишлоқ аҳли турк қизи Гултаза Рафатованинг рус йигити Николай Бабаев билан севишиб, турмуш қурганликларини чин дилдан қутлашган эди. Ўзбек қизи Карима Алимова ва қрим-татар йигити Осман Сайдалиевнинг бақамти ҳаёт кечириш ҳақидаги қарорларини ҳам ёр-биродарлари мамнуният билан маъқуллашди.

Бу ерда фақат оилаларгина эмас, хўжалик раҳбарларидан тортиб, меҳнаткашлар юксак ишонч билдириб ўз вакиллигига сайлаган депутатларгача кўп миллатлидир. Совхоз директори Зокир Раҳматуллаев ўзбек бўлса, касаба союз ташкилотининг раиси Анатолий Касенко украин, комсомол ташкилотининг секретари Ирина Пикулина рус бўлса, қишлоқ советининг депутати, бухгалтер М. Тен корейс, чорвадор Р. Парсаева эса озарбайжон.

Энг муҳими, хўжалик меҳнаткашлари ягона мақсад ва маслак билан яшаб иш юритмоқдалар. Уларнинг аҳил ва иноқлиги, бирдамлиги, ўз ҳуқуқларини билиш билан бирга бурчларига ҳам сидқидилдан садоқатлари турмушдагина эмас, меҳнат самарадорлигини оширишда ҳам ўз аксини топмоқда. Коллектив ўз зиммасига олган план ва мажбуриятларни йил сайин муваффақият билан ўринлаб келаётир.

Совхозда сабзавот сотиш йиллик плани барча турлари бўйича ошириб бажарилди. Ҳозиргача 5435 тонна, яъни пландагидан анча кўп мева топширилди. Тўққиз ойлик гўшт, сут тайёрлаш топшириқлари 102—105 процентдан бажарилди. Далаларда етилган мўл-кўл узум ҳосилини йиғиб-териб олиш қизғин давом этмоқда. Хомчўтларга қараганда, ўтган йилдагига нисбатан меҳнат унумдорлиги 3,1 процентга ошаётир. Сўнгги икки йил мобайнида ҳар бир ишчи 300 сўмдан маош олмоқда.

— Даромадга қараб буромад дейди, — совхоз директори Зокир Раҳматуллаев. — Рентабеллик ошган сари социал масалалар билан яқиндан шуғулланиш имкониятлари кўпайиб бормоқда. Кассада салкам 4 миллион сўм пулимиз бор. Хўжалигимиз меҳнат аҳлининг бир қатор талаб ва истаклари бажо келтирилди. Барча кичкинтойлар болалар комплексларига жалб этилган. Ишчиларнинг фарзандлари учун боғча бепул. Бахт уйи, автомат телефон станцияси фаолиятидан кўпчилик миннатдор. Сўнгги икки йилда яшаш учун тўла шарт-шароити бўлган қирққа яқин коттеж қурилиб, ёш оилалар кўчиб киришди. Келгусида спорт-соғломлаштириш комплекси, чойхона, меҳмонхона, жами 252 квартирали 126 та уй-жой қуриш мўлжалланмоқда.

Совхоз марказини айланамиз. Деярли ҳамма кўчалар асфальтланган. Унинг икки чеккасидаги турна қатор чинор ва қарағайлар чор атрофга сокинлик бағишламоқда. Кўчаларнинг номи эътиборни тортади. Центральная кўчаси, Пирогова, Туркман кўчалари, Охунбобоев, Низомий номига қўйилган кўчалар. Бир-бирини давом эттириб, учрашиб, туташиб ўтадиган бу кўчалар номи бепоён Ватанимиз халқлари дўстлиги, бир-бирига ҳурмат-эътиборини ўзига хос йўсинда ифодалагандек бўлади. Зотан томчида дарё акс этганидек Ғалаба районидаги «Огонёк» совхози қишлоғи кишилари ҳаёти, тақдири, интилиши ва бахтиёрликларида Советлар Ватани акс этиб тургандек. Улар СССР Конституциясида яратиб берган ҳуқуқ ва эркинликлар оғушида она юртни улуғлаб ҳаёт кечирмоқдалар.

А. МАННОПОВ,
С. МУҲИДДИНОВ.

Ўзбекистон ва жаҳон

ҚАЙТА ҚУРИШ ЙЎЛИДАН

Шу йил баҳорда Тошкентда Ўзбекистон чет эл савдоси, хўжалик ҳисобидаги чет эл савдоси бирлашмаси ва ХХРнинг Синьцзян-Уйғур автоном райони экспорт-импорт кампанияси томонидан ташкил этилган Хитой товарлари кўргазмаси бўлиб ўтди. Хитойлик шерикларимиз билан енгил саноат буюмлари, озиқ-овқат маҳсулотлари, электрон-техника, қурилиш материаллари — ҳаммаси бўлиб 4 мингдан ортиқ номдаги товарларни етказиб бериш тўғрисидаги шартнома имзоланди. Ўзбекистондан эса бунинг эвазига пўлат прокати, минерал ўғитлар, тўқимачилик асбоб-ускуналари ва бошқа шунга ўхшаш маҳсулотлар жўнатиладиган бўлди.

Афғонистон билан чегара ёнида савдо ривожланмоқда. Товар айирбошлашнинг ана шу усулини бошқа Осиё мамлакатлари билан ҳам йўлга қўйиш мўлжалланмоқда.

Ўзбекистон ССРнинг ташқи иқтисодий алоқаларини илгари қандайдир «хилват» жойда қолиб кетган, дейиш ножоиз, албатта. Чет мамлакатлар билан товар айирбошлаш бўйича республикамиз РСФСР ва Украинадан сўнг учинчи ўринда турибди. Ўзбекистоннинг 200 дан ортиқ корхонаси ўз маҳсулотларини 70 мамлакатга жўнатмоқда.

Лекин шунга қарамасдан республиканинг ташқи иқтисодий алоқаларини ва маҳсулот етказиб бериш структурасини янада яхшилаш керак. Ўша Хитой товарлари виставкасини эслаб ўтайлик. У ўз ишини май ойида якунлади. Тузилган шартномалар бўйича ўзаро товар айирбошлаш ишлари дарҳол бошлаб юборилди. Бундан беш йил муқаддам эса бу нарсанинг иложи йўқ эди. Чунки ҳар бир ўзаро келишув тегишли иттифоқ ташқи савдо ташкилоти орқали узоқ мувофиқлашувни талаб қиларди. Бунинг устига ҳамма шартномалар ҳам тасдиқдан ўтавермасди. Бу эса республика манфаатларига зарар етказар, чет эллик шерикларни чўчитарди.

Ўзбекистоннинг ташқи иқтисодий алоқаларининг асосий қисми асосан СССР Ташқи савдо министрлигидан тушадиган буюртма — наряд асосида амалга ошириларди. Бу эса йилдан-йилга пахта, қоракўл ва пилладани экспорт қилиш ҳажмини кўпайтирарди. Натижада саноат маҳсулоти ишлаб чиқаришга зарар келтирарди, Табиийки, бундай «тақсимлаш» саноат корхоналарининг экспорт маҳсулотлари ишлаб чиқаришни кўпайтиришдан манфаатдорлигини оширмасди. Бунинг устига валютадан келадиган фойданинг деярли ҳаммасини чет эл мамлакатларидан Бутуниттифоқ ташқи савдо бирлашмаси ундириб оларди. Республика ихтиёрида эса унинг юздан бир қисмигина қоларди.

Хўжалик ислоҳоти юқоридан туриб ўз амрини ўтказиш сиёсатига барҳам бермоқда. Корхоналарга чет эл бозорига бемалол чиқиш ҳуқуқини бериш билан бирга, эркин шерик танлаш ҳуқуқини ҳам бермоқда. Шунингдек, улар валюта билан ўзларини ўзлари қоплаш ва маблағ билан таъминлашларига имконият яратмоқда. Ҳозирги кунда Ўзбекистон ГДР, Венгрия, Болгария, Франция ва бошқа чет эл мамлакатлари фирмалари билан ўзаро алоқалар боғлади. Республикамиз пахта териш техникаси, ирригация асбоб-ускуналари ва тўқимачилик саноати учун машиналар ишлаб чиқаришда олдинги ўринлардан бирини эгаллаб турибди. Кўпгина мамлакатларда бу маҳсулотларга бўлган талаб ошмоқда. Металлургия базасини ҳам бу ҳисобдан чиқариб бўлмайди.

Тошкентда «Совпласитал» ҳамкорликдаги совет-италян корхонаси иш бошлади. Бу корхона пластмассалардан буюмлар тайёрламоқда. Югославия ва ХХР фирмалари билан ҳамкорликда корхоналар ташкил қилиш масаласи кўриб чиқилмоқда. Тошкентда ҳинд фирмалари товарларини сотадиган магазин харидорларга хизмат кўрсатмоқда. Деҳлида ўзбек магазинини очиш мўлжалланмоқда.

Шундай қилиб, Ўзбекистон ташқи иқтисодий алоқаларининг географияси кенгаймоқда. «Мариско» акционер жамияти миқёсида Сингапур билан қишлоқ хўжалик маҳсулотларини айирбошлаш бошланди. Япония ва бошқа қатор мамлакатлар ҳам республикамиз билан иқтисодий ҳамкорлик қилиш истагини билдирмоқдалар.

Т. АБДУРАИМОВ,
Ўзбекистон ССР Министрлар Совети Чет эллар билан алоқалар бўлимининг бошлиғи.

(АПН).

Суратларда: 1. Совхознинг озарбайжон ўғлони Мамат Эминов етакчилик қилаётган кўпмиллатли 6-бригадаси аъзолари: Л. Мальцева, Н. Лауман, Т. Низом ўғли, К. Тоғаева, Э. Валтер ўртоқлар. 2. Болалар боғчасининг олти ёшлилар группасида. 3. Санаторий-профилакторий врачи Г. Столбиков беморни даволамоқда.

В. МОЛГАЧЕВ фотолари.

• Мусобақа пешқадамлари

ФАБРИКА ЮЛДУЗЛАРИ

Роза Люксембург номли Фарғона пиллакашлик фабрикасининг ишчиларидан Сабохон Қурбонова, Дилбархон Мўминова, Зумрадхон Баратова, Тожихон Музаффарова ва Лидия Григорьевалар 1989 йил ҳисобига меҳнат қиляптилар.

Фабрикада 94 ишчи шахсий беш йиллик учинчи йили планларини бажарди. Уларнинг ҳар бири нормадаги 51 процент ўрнига 100 процент юқори сифатли ипак толаси олди. Корхонада 200 ишчи графикдан ўзган ҳолда меҳнат қилмоқда.

Мусобақада мастер ёрдамчиларидан Сабоҳат Жамолова, Зоя Шиянова бошлиқ коллективлар пешқадамлик қилишяпти. Инженер ва техниклар дастгоҳлар бир маромда ишлашини таъмин этаётирлар.

Бу ерда рационализаторларнинг маслаҳатига кўра, назорат қилувчи аппаратларни жойлаштириш схемаси ўзгартирилди. Энди уларнинг ҳар бирига ўнта эмас, бештадан станок бириктиб қўйилди. Натижада маҳсулот сифати бирмунча яхшиланди. Техниканинг бекор туриши қисқарди.

Ленин ордени кавалери, меҳнат ветерани Малика Ёқубованинг чақириғи фабрикада қўллаб-қувватланди. У тажрибали усталарга ёшларни оталиққа олишни таклиф этган эди. Қисқа муддатда корхонага янги келган 200 нафар ишчи пиллакашлик сирларини ўрганиб олди.

Фабрикада Улуғ Октябрнинг 71 йиллиги шарафига шахсий мажбурият олиб, фақат юқори навли маҳсулот тайёрлаётган, кунлик ва ойлик топшириқларни 106—112 процент бажараётган ишчилар сони кундан кун ортмоқда. Т. Шмалько, Ф. Марадзе, М. Ҳакимова, С. Ҳусаинова сингари пешқадам ишчилар зарбдорларча меҳнат қилиб, ҳамкасбларига ибрат кўрсатмоқдалар.

Т. ҲАМИДОВ,
«Совет Ўзбекистони» жамоатчи мухбири.

• Қизлар дафтаридан

БИНАФШАНИНГ ҲУР ТУШЛАРИ

Мен бу кеча адашиб кирдим,
Бинафшанинг ҳур тушларига,
Нурбоф қўллар тортди руҳимни
Самоларнинг оғушларига.

Мен адашган сомон йўлида,
Ўқиларди ҳурлар никоҳи.
Кўзларимда йиғларди пинҳон
Сўнган ишқнинг тоза гуноҳи.

Мен бу кеча адашиб кирдим,
Умр таъқиқ этган боғларга.
Жаннатмиди, жаҳаннаммиди
Балки ундан ҳам йироқларга.

Мен бу кеча адашиб кирдим,
Болаликнинг хаёлларига.
Юрак тик тур, жавоб бер ўзинг
Маъсумликнинг саволларига.

Мен бу кеча адашиб кетдим.
Тополмайди энди ўлим ҳам.
Изларимда тунги фаришта
Йиқилади—адашмаган ғам.
Мен бу кеча адашиб кетдим.

* * *

Қадимий Хоразм афсоналарида ҳикоя қилинишича Гулистон номли обод шаҳар одил шоҳнинг енгилтак қизи Гулдурсун душманнинг аскар бошлиғини севиб ўз халқига хиёнат қилади...

Сени қарғамайман Гулдурсун бека,
Аммо кўксимда бор кўзи кўл олам,
Ахир Тўмарисни таниган элда
Сен кимга ўхшадинг, беномус санам.

Дунёни таниган кунимдан бошлаб,
Имон — Ватаннинг деб кўрсатди онам.
Ўйлайман, донишманд онали юртда
Сен кимга ўхшадинг, беномус санам.

Зўрлик билан кирган ёғийлар элни,
Номуссизлар дилни этади хароб.
Мен ҳануз хароба туйғулар ичра
Сенинг қисматингга излайман жавоб.

Жавоб йўқ. Руҳимни тортади замин
Қайта йиринглайди қалбимда алам.
Бойчибар, Ғиротлар изи бор юртда
Сен кимга ўхшадинг, беномус санам.

Бу юрт аёллари ғururни эмган,
Ватан деб кечади минг бир ишқдан ҳам.
Дарди кенг дунёга татигулик элда
Сен кимга ўхшадинг, беномус санам.

Сен учун бораман бошларим эгик,
Ўлимдан оғирроқ юкни кўтариб,
Қутқаргим келади ютилган элни
Хоин наҳангларнинг ичини ёриб.

Хаёлимдан кечар кишанланган эл,
Ва сенга ишонган олчоқ, муттаҳам.
Аёлмас, қиличга сиғинган элда —
Сен кимга ўхшадинг, беномус санам.

ҒИЙБАТ ТОШЛАРИ

Бу тошлар шунчаки табиий тошлармас,
Бу тошлар энг калта қўлда ясалган.
Ҳаммасида ёвуз юраклар билан
Энг аблаҳ тишларнинг излари қолган.

Мана бу тош менинг бошимга тегди,
Қизиқ, унда яқин дўстим сурати.
Воажаб, рақибинг отган тошдан ҳам,
Оғирроқ тегаркан дўст маломати.
Хулласи, дунёда шундай тошлар бор
Шу қадар кўп улар сиғмайди ерга.
Қабиҳ тоғ шаклига кирарди замин
Улашиб чиққанда ҳар бир қабрга.

* * *

Алданг, алдайверинг.
Майсага, дарахтсан денг,
Ғамга кулиб бахтсан денг,
Қаттол рақибингизга
Менга кераксан денг.
Алданг, алдайверинг.
Ўрганганмиз биз ахир
Тонг деб атаб зулматни.
Замон севар сабрнинг
Таги олтин — ҳикматни.
Алданг, алдайверинг...

Ҳалима АҲМЕДОВА.

Айни вақтда ҳукумат қонунлари ва қарорларининг СССР Конституцияси талабларига қатъий мувофиқ бўлишини таъминлаш, идораларнинг норматив актларида қонун талабларига аниқ риоя этилиши мақсадида конституцион назорат комитетини таъсис этиш назарда тутилган. Буни таъминлаш учун ҳар бир депутат давлат бошқарувининг муайян бир соҳаси бўйича асл мутахассисликка эга бўлиши, тегишли министрлик ва идоралар фаолиятини мунтазам кузатиб бора билиши, жамоатчилик билан яқиндан боғланган бўлиш мақсадга мувофиқдир.

Назорат комитети қонун лойиҳаси олий орган томонидан қабул қилинмасдан бурун унинг юзасидан фикр юритиб, тегишли қарор чиқаришга мувофиқ бўлишй одат тусини олмоғи лозим. Агар у олий орган томонидан қабул қилиниб бўлган қонун устидан назорат юргазадиган бўлса, у ҳолда парламентнинг устунлиги принципини бузган ҳисобланади. Фақат етарли овоз олиб, депутатлар томонидан қабул қилинган ва Олий Совет раиси имзо чеккан қонунгина (Конституциядан кейин) ҳақиқий ҳисобланади. Мабодо ҳаётда фавқулодда ҳолатлар рўй бермаса, бундай қонун-қоидалардан четга чиқиш, уларни менсимаслик тўғрисида сўз ҳам бўлиши мумкин эмас. Бу усул, шунингдек, ҳукумат ва партия ташкилотларининг узоқ йиллар давомида ҳукм суриб келган қонун ихтирочилиги одатининг пайини қирқишни ҳам кўзда тутади. Вакиллик органлари томонидан контролликни таъминлаш зарурати ана шундан келиб чиқади.

Олий Совет ҳукуматни доимо контрол қилиб туриши, унинг фаолиятини муҳокама қилиб бериши, ҳукуматга ёки айрим министрларга уларнинг ишдан четлаштирилишига асос бўлувчи ишончсизлик билдириш ҳуқуқига эга бўлиши жоиздир.

Ибратомуз тажриба: Ўзбекистон ССР Олий Совети республиканинг 1989 йилга мўлжалланган иқтисодий ва социал ривожланиш плани лойиҳасини ман этди. Муҳокама чоғида халқ депутатлари, доимий ва тайёрлов комиссияларининг роли, сессия муддатини чўзишга оид бир қатор қизиқарли мулоҳазалар айтилди. Депутатлар министрликданми, бошқа идораданми ҳоҳлаган маълумотларни олиш имконига эга бўлишлари жуда муҳим.

Бинобарин ҳуқуқий давлатда доимий ҳаракатдаги Олий Советнинг амал қилиб туриши туфайли унинг Президиуми қабул қиладиган Фармонларга партия, давлат ва касаба союз органларининг норматив характердаги қўшма қарорларига эҳтиёж қолмайди. Айни вақтда, қонун лойиҳаларининг муҳокамаси омманинг кенг иштирокида, депутатларнинг меҳнат коллективларида, матбуот ва телевидение орқали чиқишлари йўли билан амалга оширилиши муҳим.

Конференция судларнинг чинакам мустақиллигини таъминлашни, уларнинг ролини янада оширишни социалистик ҳуқуқий давлатнинг муҳим таркиби деб ҳисоблади. Муҳими судлов ишининг тортишувчанлик, ошкоралик, айбсизлик эҳтимоллигига оғишмай риоя этиш, айблашга зўр беришга шунингдек, Совет Қонунларига қасд қилганларга нисбатан кўнгилчанликка йўл қўймаслик каби негизларни амалга ошириш кафолатини янада мустаҳкамлаш зарурлигини уқтирди. Конференция судларнинг юқори Советлар томонидан анча узоқроқ муҳлатларга сайлаб қўйилишини мақсадга мувофиқ деб топди. Шунингдек, жиноят процессини демократиялаштиришга ҳам эътиборни кучайтириш талаб қилинди. Дастлабки терговда ва суд мажлисида ҳимоячиларнинг иштирокини кенгайтиришга эътибор кучайтирилган.

Одил судловнинг холислигини таъминлаш халқ маслаҳатчиларининг роли ва масъулиятини ошириш, айрим ҳолларда уларнинг сонини ошириш муҳим аҳамият касб этиб боряпти. Судда даъво ишларини кўриб чиқиш кўламини кенгайтириш гражданларнинг ҳуқуқ ва эркини ҳимоя қилишнинг муҳим шартидир. Гап шундаки, суд гражданларнинг арз-шикоятларини кўриб чиқмасликка мутлақо ҳаққи йўқ. Шу маънода бу қоида баъзи ҳолларда прокурорлик назоратига нисбатан ҳам самаралироқ бўлиб чиқиши мумкин. Бинобарин, жамоатчилик контроли, хусусан матбуот орқали бўладиган контрол судларнинг мустақиллиги ва демократиклигини таъминлашда муҳим ўрин эгаллайди.

Ҳуқуқий давлатнинг шаклланиши жараёнида СССР ва иттифоқчи республикалар олий судларига конкрет даъволар ҳамда практикани хулосалаш бўйича ижрочи органларнинг хатти-ҳаракатларини Конституцияга зид, деб топиш мумкинлиги ҳуқуқининг берилиши ғоят зарур тадбирлардандир. Прокурор назоратини тўла-тўкис қайтадан тиклаш, Ички ишлар министрлигининг тергов аппаратини марказлаштириб, мустақил структурага айлантириб қўйиш, ўз-ўзини идора қилувчи уюшма адвокатуранинг ролини ошириш, Советларда ҳамда бошқа идора ва ташкилотларда юридик хизматни мустаҳкамлаш энг муҳим вазифалардан деб ҳисобланмоқда.

Шуни ҳам таъкидлаш керакки, халқ хўжалигида қонунчиликни муҳофаза қилишга даъват этилганлар ўз мансаб бурчларини ишга солишдан кўпинча маҳрум бўлиб қолмоқдалар. Масалан, юрист консультантлар зиммасига қонунга зид қабул қилинган қарорлар юзасидан юқори ташкилотларга эътироз билдириш бурчини юклаш маъқул бўлар эди. Муҳими, халққа хизмат кўрсатувчи бундай юристлар идора манфаатларинигина кўзлаб эмас, балки қонун манфаатлари йўлида хизмат қилмоқлари ўринлидир.

Ҳуқуқий давлат, аввало, ўз-ўзини, ўзига қарашли идора ва мансабдор шахсларни танқид қилиб тураолсагина, қудратли давлат бўла олади. Тажриба, қонунсизлик ва шахсий ҳокимият режимига олиб борувчи ҳар қандай йўлларга ғов қўйиш, қонунларимизда бунинг олдини ола оладиган тебранмас қоидага бўлган зарурат тобора чуқур сезилиб бораётганини кўрсатмоқда. Бу ҳақда тез-тез фикрлар билдирилиб турибди. Шу боисдан ҳам Конституцияга ўзгартиш киритиш тартибини бирмунча қатъийлаштириш, Олий Совет ва Олий Судни муддатидан илгари тарқатиб юборишдек ҳолларни таъқиқлаш вақти етди, деб ҳисобланмоқда.

Социалистик ҳуқуқий давлат айни вақтда ҳуқуқий ислоҳотни, малакали кадрлар билан таъминлашни тақозо этиб, Советларга, халқ хўжалигига, милиция ва ҳуқуқни ҳимоя қилувчи бошқа ташкилотларга ишлаш учун юбориладиган юристларни тарбиялаш, тайёрлаш ва қайта тайёрлашнинг мунтазам системасини вужудга келтиришни назарда тутади. Бу ҳол ўз навбатида меҳнаткашларнинг барча табақаларини қамраб оладиган умумдавлат, умумпартия программаси тариқасида юридик умумтаълимни ташкил этишни талаб қилади. Ҳуқуқий адабиёт ҳар бир совет кишиси фойдалана оладиган бўлиши ва зарур нусхада босиб чиқарилиши зарур.

Жамиятимиз воқеликлари шундан далолат беряптики, Асосий Қонунимиз бўлмиш Конституцияларимизнинг, автоном область ва округлар Низомларининг ҳуқуқий кафолатларини амалда мустаҳкамлаш катта сиёсий аҳамиятга моликдир. Бунинг миллатлараро дўстлик ва интернационал ҳамкорликнинг янада кенг қулоч ёзишидаги роли ҳам катта.

Маълумки, республикамиз таркибида қардош Қорақалпоғистон АССР бор. Негадир унинг Конституцияси ўзбек тилига таржима қилинмаган. Ўзбекистон ССР Конституцияси ҳам қорақалпоқчага таржима қилиниши ва улар рус тилидаги тексти билан яхлит бир китоб тарзида нашр этилиши ниҳоятда зарур.

Конституциялар одатда, халқ иродасини ўзида акс эттирувчи давлат ҳокимиятининг Олий органлари томонидан қабул қилинади. Халқнинг эрк-иродаси эса олий қонундир. Бу миллатларнинг ўз тақдирини ўзлари белгилашдан иборат ленинча ғояларнинг нақадар ҳаётбахшлигидан далолатдир. Бу ғоялар социалистик ҳуқуқий давлатнинг мукаммал шаклланиб етишишида конкрет дастуриламалдир.

Халқ иродасини ўзида тобора кўп намоён этаётган Советлар фаолиятининг тўлақонлигига эришиш — замон талаби. Бу борада барча босқичдаги Советлар ўз территорияларида чинакам ва энг олий хўжайин, тўла ҳокимият эгаси бўлиб қолишлари, бошқа ташкилотлар билан ҳуқуқ ва вазифаларнинг оқилона тақсимланишига, айниқса ҳуқуқий маданиятни сифат жиҳатидан юксалтиришга эришишлари айни муддаодир.

СССР Олий Совети Президиумининг Раиси Михаил Сергеевич Горбачев СССР Олий Советининг яқинда бўлиб ўтган навбатдан ташқари сессиясида таъкидлаганидек, бу: «қайта қуришни ривожлантиришга, Советларнинг таъсирчанлигини оширишга, ҳар бир кишининг ўз иши учун масъулиятига асосланган ҳуқуқий социалистик жамиятга олиб борадиган энг мақбул йўлдир».

Л. ОХУНЖОНОВ,
юридик фанлари кандидати, доцент.

• *Совет кишисининг фазилати*

ОДАМИ ЭРСАНГ...

Чуст районидаги Олмос қишлоғида яшовчи Улуғ Ватан уруши 1 группа инвалиди Самижон ота Бойбоев кўҳна бир бинони ўз ҳисобидан 7 минг сўмга ремонт қилдириб, мактаб барпо этди.

Қишнинг сўнгги кунлари. Панадаги қорлар кун бўйи эриб, эрталабгача яхмалакка айланади. Тойиб кетишдан эҳтиётланиб толиққан ота муюлишдаги харсангга тўнини буклаб ўтирди. Кўчани тўлдириб бораётган ўқувчиларга қараб кўнглидан ўтказди: «Янаям шуларга тўзим берсин!» Ота ҳар тонг гузарга йўл оларкан, болаларни кўради-ю ичи ачийди. Ахир, улар салкам 6 километр узоқликдаги мактабга қатнайдилар.

... 1942 йил, декабрь. Сталинград учун жанглар борарди. Олмосдаги Охунбобоев номли колхоздан отланган 16 нафар йигит шаҳар мудофаасида турган ўзбек миллий дивизиясига қўшилди. Улар орасида Самижон ҳам бор эди. Жангчилар душман билан қақшатғич олишувларгагина эмас, озиқ-овқат, кийим-бош танқислигига ҳам ғоят қийинчилик билан бардош берардилар. Бутун мамлакат мазкур шаҳар ҳимоячиларига ёрдам қўлини чўзди. Наманганлик мактаб ўқувчилари совға юборганликлари ҳақидаги хабар барчанинг кўнглини бўшатиб юборди. Ўшанда область ўқувчилари шаҳар халоскорларига 10 минг 680 сўм маблағ тўплаб жўнатгандилар. Жангчи ҳамюртларга 200 та китоб, 200 та грампластинка, кўпгина миллий чолғу асбоблари тортиқ этилганди.

Самижон ота кўчада ана шуларни ўйлаб қанча ўтирди билмади, ахийри, муқим бир фикрга келиб, ўрнидан турди...

Ота район марказига йўл олди. Сўраб-суриштириб 2-ремонт-қурилиш участкасини топди.

— Ўғлим, — деди у участка бошлиғига. — Мен Олмоснинг Охунбобоев участкасиданман. Ўша ерда бир бино бор. Қурилганига 90 йилча бўлган. Аммо ўзи мустаҳкам. Охунбобоев номли колхоз идораси ҳам бўлди. Кейин 21-ўрта мактаб филиалига айлантирилди. Икки участка болалари ўқишарди. Шу бино қайси йили Попдаги зилзила сабаб бўлиб, жиддий шикастланди. Тўрт йилдирки, ташландиқ ётибди. Болаларимиз эса олисдаги мактабга қатнаб қийналиб кетди. Шу бинони қайта тикласак...

— Қанийди, ота! Аммо маблағ чатоқ-да...

— Э, болам, у ёғи менинг гарданимга. Ният қилдим.

— Бўлмаса, ота, райижрокомга чиқиб, раҳбарлар билан маслаҳатлашинг. Маъқул бўлса, қарор чиқариб беришади.

Собиқ жангчининг инсонпарварлик ташаббуси қўллаб-қувватланди. Қарор чиқарилди. 7 минг сўмлик сарф-харажатни ўз ичига олган лойиҳа-смета ҳужжати тайёрланди. Ота бу маблағнинг ярмини ўша куниёқ берди. Қолганини 20 йилда узиш шарти билан ссуда олиб топширди. 20 йил эмиш, Самижон ота шу куздаёқ орани очиқ қилиб қўйди. Ҳа, бу йил ҳовлисидаги дарахтлар шиғил мева солди. Қаранг, нақ тўрт йилдан буён айтарли ҳосил бермаётган нокларнинг мевасини ҳеч қаёққа сиғдириб бўлмай қолди.

Бугина эмас. Ота ўғиллари Ғанижон, Рафиқжонлар кўмагида бўш ётган ерга ишлов бериб, тарвуз экканди. Ҳосилини бир-икки йиғиштириб олишдаёқ ремонтга кетган ва бошқа сарфларни бир ярим баробар қоплашга етадиган маблағга эга бўлишди.

Баҳорда ремонт бошланган кунданоқ ота усталар билан бирга бўлди. Шу ернинг ўзида яна ўз ҳисобидан бир-икки маҳалдан қозон қайнатди. Бир томони одамгарчилик, бир томони ўзи бошлаган иш тез ва тугал амалга ошишини кўзлаб шундай қилди. Бу тушунарли. Аммо отанинг шундай бағри кенглигига яна бир сабаб бор. Бу, йигитлар ремонтни муҳташам бинонинг 3-хонасидаги устундан чиқиб кетган сарофни мустаҳкамлашдан бошлашгани бўлса керак.

Учинчи хона... Самижон урушгача шу хонада колхоз табелчиси бўлиб ишларди. Уруш бошланиб, катталар фронтга кетгач, бош табелчи вазифасини ҳам шу хонада бажарганди. Ниҳоят, ўзи ҳам жангларда иштирок этиб, Смоленскдаги даҳшатли тўқнашувларда бирданига беш жойидан оғир яраланди. Наҳадар оғир бўлмасин, I-группа инвалиди сифатида қайтариб юборилгач, яна шу хонада колхоз юмушини бажара бошлади. Пахтачилик, озуқа етиштириш бригадалари бошлиғи, Мўйинов ариғи мироби этиб тайинлангунга қадар узоқ йиллар шу хонада хизмат қилди.

... Ҳар ҳолда бинони қайта тиклаш мобайнида ота ҳар куни шу ерда бўлди. Эзгуликнинг қаноти бўлади, деганлари рост. Колхозчи Олимжон, Неъматжон, пенсионер Олим бува усталарга қарашди.

Болаларнинг ширин тиллари кекса қалбни тўлқинлантиради: «Бува, мактабни қачон битказиб берасиз?», «Бува, сентябрдан ўқиймиз ми?» Уларга бу эзгу ишни Самижон ота бошлаб берганини айтиб ўтиришнинг ҳожати йўқ эди. Чунки Олмосдек улкан қишлоқнинг мазкур участкаси ободончилиги борасида нимаики хайрли иш қилинган бўлса, Самижон отанинг номи билан боғлиқ. Мана, яқинда чойхона ва магазин қурилди.

Ота шу кунда боғча ёшидаги жажжилар ташвишида югуриб юрибди.

Барҳам топиши мумкин бўлган бинога бир қариянинг маблағи, куюнчаклиги туфайли қайта ҳаёт бағишланиши иккита участкадаги 8-синфгача бўлган 460 ўқувчини йўл азобидан халос этди. 70 ўқувчидан иборат куни узайтирилган группа ташкил этилди. Илгари 21-мактабга қатнаётган ва бошқа соҳада хизмат қилаётган педагог кадрларни иш билан таъминлаш имкони туғилди.

У 41-саккиз йиллик мактаб сифатида расмийлаштирилиб, буюк адиб Абдулла Қодирий номи берилди...

Ҳа, эл фаровонлиги, юрт ободлиги учун бойлиги, вақти, саломатлигини аямай улкан ишларни бажараётган Самижон ота каби олижаноб кишиларимиз бизнинг фахримиздир!

М. ОБИЛОВ.

ПРАВОСЛАВИЕ ЧЕРКОВИНИНГ ЮБИЛЕЙИ

Россияда христианлик жорий этилишининг минг йиллиги муносабати билан 6 октябрь куни Тошкентда тугалланган икки кунлик байрамда кенг жамоатчилик, кўпгина диний йўналишларнинг намояндалари иштирок этганлиги шу тантаналарнинг ўзига хос хусусияти бўлди. Пайшанба куни Ўзбекистон пойтахтида бўлиб ўтган тантанали маросимда Москва ва Бутунроссия пири патриархи Пименнинг табрикномаси ўқиб эшиттирилди. Унда жамиятни янада инсонпарварлаштиришда, совет кишилари олдида турган муштарак ижтимоий-маънавий муаммоларни динлар ва миллатлар фарқидан қатъи назар ҳал қилишда динлараро ҳамкорликнинг муҳим роли таъкидланган.

Сўзга чиққан кишилар ҳозирги революцион қайта қуриш черков билан давлат муносабатларининг социалистик давлат эндигина дунёга келган пайтда унга асос қилиб олинган принципларини қайта тиклаётганлигини таъкидладилар. Бу эса диндорларнинг тинчликни мустаҳкамлашга, ҳайрия ишларига, экология маданиятини тарбиялашга, миллатлараро муносабатларни ривожлантиришга қўшаётган ҳиссасини кўпайтириш имконини беради. Совет Ўзбекистони кўпгина миллатлар ва динлар намояндаларининг ҳурмат, тенглик ва қардошлик принциплари асосидаги ўзаро иқтисодий ва маънавий алоқалари намунаси бўлиб хизмат қилади. Ўрта Осиё ва Қозоғистон мусулмонлари диния бошқармасининг вакиллари, бошқа диний оқимларнинг руҳонийлари, чет эллик меҳмонлар — фин ва болгар православие черковларининг иерархлари республика турмушидаги мана шу олижаноб негизларни янада мустаҳкамлашга кўмаклашиш муддаоси ҳақида гапирдилар.

Кечқурун академик опера ва балет театрининг саҳнаси мисли кўрилмаган концерт қатнашчиларига бериб қўйилди, концертда Успенский кафедрал соборининг хори, Ўзбекистон ССР давлат хор капелласи ва давлат симфоник оркестри қўшма программа билан қатнашдилар. (ЎзТАГ).

РЕКЛАМА ВА ЭЪЛОНЛАР

ЎЗБЕКИСТОН ЛКСМ МАРКАЗИЙ КОМИТЕТИ

ЙИГИТ ВА ҚИЗЛАРНИ

БЕКОБОД ШАҲРИДАГИ В. И. ЛЕНИН НОМЛИ ЎЗБЕКИСТОН МЕТАЛЛУРГИЯ ЗАВОДИГА

сирловчилар, штамповкачилар, токарлар, слесарлар ихтисосликлари бўйича

ИШГА ТАКЛИФ ҚИЛАДИ

Ихтисоси бўлмаган ёшлар ишлаб чиқаришдан ажралмаган ҳолда заводнинг ўзида касб эгаллашлари мумкин.

Ишлаб чиқариш нормаси бажарилган тақдирда ўртача маош 300 сўм ва ундан ортиқни ташкил этади.

Жамоат даъвати билан ишга жўнаб кетаётганларга:

— йўл ҳақи тўланади;

— суткалик ҳақ, меҳнат шартномаси тузганларга: бир йил муддатга — 30 сўм, икки йил муддатга — 60 сўм бир йўла ёрдам пули тўланади.

Бундан ташқари маълум муддатга меҳнат шартномаси тузган кишиларга жамоат даъвати билан иш жойига етиб келган ва илгари корхоналар, муассасалар ва ташкилотларда ишлаган кишилар, ҳарбий хизматчиларга (истеъфога чиққан) янги иш жойида бир ойлик тариф ставкаси (маоши) ҳажмида бир йўла ёрдам пули берилади.

Қуйидаги адресга мурожаат қилинсин: Тошкент шаҳри, Намойишлар хиёбони, 5-уй, ишчи ёшлар бўлими. Телефонлар: 39-18-25, 39-41-01.

ТЎЙТЕПА МЕТАЛЛ КОНСТРУКЦИЯЛАРИ ЗАВОДИГА

токарлар, электрпайвандчилар (иш ҳақи — ишбай); **электр кўприк кранларининг машинистлари** (иш ҳақи — вақтбай-мукофотли)

КЕРАК

Завод 1,5—2 йил мобайнида завод микрорайонида жойлашган шинам квартиралар билан, бўйдоқларни эса шинам ётоқхонадан жой билан таъминлайди.

Завод қошида Новокузнецк монтаж-техникумининг филиали мавжуд, заводга қарашли микрорайонда — ўн йиллик ўрта мактаб, иккита болалар боғча-яслиси (логопед группалари билан), юз кишига мўлжалланган санаторий-профилакторий (электро, физио ва сув процедуралари учун даволаш корпуси), 300 участкага мўлжалланган боғдорчилик ширкати бор.

Заводда ишлаш учун мутахассисликка эга бўлмаганлар завод ўқув-пунктидаги курсларда ихтисосликни эгаллайдилар.

Қуйидаги адресга мурожаат қилинсин: Тошкент области, Тўйтепа шаҳри (Инқилоб хиёбонидан «Тўйтепа» автобусида, сўнгра «Металл конструкциялари заводи» бекатига қадар маршрутли таксида борилади).

«ЭТАЛОН» ЎЗБЕКИСТОН ИШЛАБ ЧИҚАРИШ БИРЛАШМАСИ

МИНИСТРЛИКЛАР, ИДОРАЛАР, ТАШКИЛОТЛАР, САНОАТ КОРХОНАЛАРИ, КОЛХОЗЛАР, СОВХОЗЛАР ВА БАРЧА МЕТРОЛОГИЯ ХИЗМАТЛАРИНИНГ РАҲБАРЛАРИГА

МАЪЛУМ ҚИЛАДИКИ

БИРЛАШМА ЗАВОДЛАРИ

қуйидаги приборларни ремонт қилиш учун 1989 йилга

ШАРТНОМАЛАР ТУЗАДИ

Оғирлик, электр, радио ўлчов асбоблари, сарфлар, ҳарорат, вакуум ўлчов асбоблари, материалларнинг механик хоссаларини ўлчаш, физик-химиявий ўлчов асбоблари, мой-бензин тарқатиш колонкалари учун асбоблар.

ШАРТНОМАЛАР ТУЗИШ МУДДАТИ 1988 ЙИЛ 1 ДЕКАБРГАЧА.

Ўлчов воситалари ремонти бўйича ишлар шартномаларсиз 1989 йил планига киритилмайди.

Шартнома тузиш учун барча манфаатдор ташкилотлар бирлашманинг заводлари ва филиалларига ёзма равишда мурожаат қилиб, ремонт қилинадиган ўлчов асбоблари рўйхатини кўрсатишлари керак.

Рўйхатда приборларнинг номларини, типини, аниқлик классини, сонини ва ремонт қилиш исталган вақтни кўрсатиш лозим.

Яна шуни ҳам маълум қиламизки, бирлашманинг бош заводи кислородли манометрларни ремонт қилишни қайта тиклайди.

ЗАВОДЛАР ВА ЎЛЧОВ АСБОБЛАРИНИ РЕМОНТ ҚИЛИШ УЧУН ШАРТНОМА ТУЗАДИГАН УЧАСТКАЛАРИ БЎЛГАН ФИЛИАЛЛАР ҚУЙИДАГИ АДРЕСЛАРДА ЖОЙЛАШГАН:

Тошкент шаҳри, Губкин кўчаси, 1-«а» уй. Телефон: 67-52-04.

Чирчиқ шаҳри, Советская кўчаси, 4«а» уй. Телефон: 63-62-1.

Янгийўл шаҳри, Мопр кўчаси, 9-уй. Телефон:- 73-74-4.

Гулистон шаҳри, Короленко кўчаси, 11-уй. Телефон: 2-23-11.

Самарқанд шаҳри, Гагарин кўчаси, 153-уй. Телефон: 7-07-37.

Нукус шаҳри, Горький кўчаси, 1-«а» уй. Телефонлар: 2-42-16.

Урганч шаҳри, Димитров кўчаси, 201-уй. Телефон: 5-52-03.

Бухоро шаҳри, Киров кўчаси, 39-уй. Телефон: 3-78-05.

Андижон шаҳри, Бозор кўчаси, 4-уй. Телефон: 5-97-93.

Наманган шаҳри, Зирабулоқ тупиги 3-уй. Телефон: 6-59-74.

Фарғона шаҳри, Косимов кўчаси, 11-уй. Телефон: 4-41-12.

Қўқон шаҳри, Ленинобод кўчаси, 80-уй. Телефон: 2-26-98.

• *Биз—интернационалистлармиз*

ДЎСТЛАР ДИЙДОР КЎРИШГАНДА

«Ўзбеклар ва тожиклар — бир дуторнинг икки тори. Улар дўстлик ришталарини кўз қорачиғидек авайлаб-асрайдилар», деган эди шоир Мирзо Турсунзода.

Ўзбек ва тожик халқларининг маданий алоқалари ҳақиқатан ҳам қадимий анъаналарга эга бўлиб, тарихий илдизлари жуда чуқурдир. Миллий маданият бошқа маданиятлар билан қанчалик яқин алоқада бўлса, у шу қадар тезроқ ва самаралироқ ривожланади, унинг мазмуни шу даражада бой, миллий колорити шу даражада яққолроқ бўлиши маълум. Халқ талантлари III Бутуниттифоқ фестивали доирасида режалаштирилган ўзаро учрашувлар ҳам ана шундан далолат бериб турибди. Ўзбекистон вакиллари биринчилардан бўлиб тожик диёрида ана шу учрашувларни бошлаб берадилар. 7 октябрдан 9 октябрга қадар Ленинобод областида «Халқ ижодиёти кунлари» бўлиб ўтади.

Бу кунлар дўстлик ва қардошлик байрамига айланади. Аввал бўлганидек, бу кунлар расмий равишда, тантанали ҳамда дабдаба билан очилиши кўзда тутилмаган. Мазкур кунларнинг ташкилотчилари икки республика маданият-маърифат ходимлари кунларни бир вақтнинг ўзида турли ерларда, саҳналарда очилишини режалаштирганлар. Қардош Ўзбекистон санъати, унинг ўзига хос маданиятидан имкони борича кўпроқ одамлар баҳраманд бўлишлари учун шундай йўл тутилган. Қардош республикага Ўзбекистондан йигирмата энг яхши фольклор-этнографик коллективлар, оилавий ансамбллар ташриф буюришди. Улар орасида Жиззахдан «Чўлқувар» ва Хоразмдан «Аму-Ганг», Оққўрғондан «Наврўз» ва Паркентдан «Чак-Чак» ашула ва рақс ансамбллари, Қўқон шаҳар «Аския» клубининг қатнашчилари, Гулистон, Самарқанд шаҳарларининг цирк коллективлари бор.

Чунончи, Сирдарё область Ховос районининг фольклор ансамбли Зафарободда «Бахт ва дўстлик ҳақида куйлаймиз» программасини бошлаб беради. Нов райони маданият уйида қўйиладиган концертга «Дўстлик гулдастаси» деб ном берилган. Концертда Бекободдан келган ҳаваскорлик коллективлари билан бирга тожикистонлик дўстларимиз қатнашадилар. Қўқонлик Шерқўзиевлар оилавий ансамбли Исфара шаҳар маданият уйи саҳнасида ўз маҳоратларини намойиш этади.

Панжикентда Самарқанд область фольклор группаларининг чиқишлари бўлади. Улар «Мовий гумбаз қўшиқлари» деган программа тайёрлаганлар. Конибодомликлар Фарғона водийсининг ҳаваскор артистларини қабул қиладилар. Тошкент область Оққўрғон райони оилавий коллективлари Хўжанд райони меҳнаткашларини ўз ижодлари билан таништирадилар.

Ўзбекистон вакиллари Исфара ва Зафаробод, Нов ва Пролетар, Хўжанд ва Матчо районлари дала шийпонларига, Ўратепа шаҳрига борадилар.

Ленинободнинг ўзида ҳам саҳна усталари ва фольклор ижрочиларининг концертлари бўлиб ўтади, халқ ижодиёти кўргазмалари очилади. Халқ ижодиёти кунлари «Дўстлик ва меҳнат куйлари» деган катта концерт билан ниҳоясига етади. Бу концерт область марказидаги тикувчилар маданият саройида ўтказилиши мўлжалланган.

Э. ТУХВАТУЛЛИНА, ЎзТАГ мухбири.

СТАДИОНДА ҚАРДОШЛИК МАДҲИ

Кеча республика пойтахтининг йирик спорт масканн — марказий «Пахтакор» стадиони ҳар қачонгидан гавжумлашди. Бу ерга санъатсеварлар билан футбол мухлислари ташриф буюришди. Стадионни лиқ тўлдириб ўтирганлар шу куни тожик ва ўзбек халқлари ўртасидаги азалий ва абадий дўстликни мадҳ этувчи шеърлар, қўшиқлар ва ёқимли музикадан завқландилар. Ленин комсомолининг 70 йиллик юбилейига бағишланган театрлаштирилган оммавий-бадиий томошаларда икки қардош халқ ўртасидаги биродарлик, дўстлик ва ўзаро мулоқотлар яна бир бор намоён бўлди.

— Театрлаштирилган оммавий-бадиий томошаларни уюштирилиши, анъанага айланиб бормоқда, — дейди дўстлик байрамининг режиссёр-постановкачиси Бахтиёр Сайфуллаев.

Яшил майдонга биринчи бўлиб доирачи йигитчалар югуриб чиқишди. Чилдирманинг тарақлашига сурнай навоси, карнай наъраси ва гулдурос олқишлар уйғунлашиб кетди. Кейин Ўзбекистон телевидениеси билан Глиэр номидаги музика интернат-мактабининг бирлашган болалар хори иштирокчилари ижросида футболга бағишланган шўх қўшиқ ижро этилди.

Стадиондаги электротаблода эса: «Хуш омадед, дўстони азиз! Добро пожаловать, дорогие друзья! Хуш келибсиз, азиз дўстлар!» сўзлари порлайди, мухлисларни ёзувчи Нурали Қобил билан шоир Жонибек Қувноқ табриклайди. Улар икки халқ ўртасидаги дўстлик бир чўққининг икки қиррасига ўхшашлиги, унинг мустаҳкамлиги эса қояларнинг метинлигига боғлиқ деб таърифлайдилар.

Яшил майдонга севимли хонанда, Ўзбекистон ССР халқ артисти Шерали Жўраев тушади. Унинг ижросида «Попури» ва «Замон-замон» қўшиқлари айтиларкан, стадион жўр бўлади. Санъаткорнинг тожикча қўшиғи ҳам самимий кутиб олинди. Футбололди театрлаштирилган томошалар икки пахтакор ўлка — Тожикистон ва Ўзбекистон халқлари ўртасидаги дўстликнинг муносиб рамзига айланди. Олқишлар хайрли ташаббус маъқул келганидан далолатдир. Шундай тадбир вақти-вақти билан ўтказиб турилса айни муддао бўларди.

«Пахтакор» ва «Помир» командалари учрашуви эса 3:1 ҳисобида тугади.

Ҳ. НОСИРОВ.

Суратда: Шерали Жўраев.
О. Шемайков фотоси.

ФЕЛЬЕТОН

БЕҚАРОР КЎНГИЛ

ЁКИ САРВАР ХОЛАНИНГ КОММУНИСТ ТОЛИБ АБДУЛЛАЕВНИНГ АЁЛЛАР ДУНЁСИ БИЛАН БОҒЛИҚ ҲАЁТИДАН АЙТГАН БИР ШИНГИЛ ҲИКОЯСИ

Мухбиргина болам, қулоғингни динг қилиб, дафтарингни очиб, магнутофонингни тугмасини босиб, яхшилаб тингла, бирор сўзини қолдириб кетма. «Хўп» деб қочадиган хилидан чиқсанг, осмондан оёғингдан, ердан қулоғингдан тортиб оламан. Самарқанд музофотида ҳали Сарвар холангни алдаган одам топилган эмас. Ана у Толиб чурвадор (Чорвадор демоқчи Ж. М.) мени алдашни кўнглига туйганини қарашидан сезиб қолдим. Машинасини тўхтатиб, кўзини лўқ қилиб шундай термулдики, шап этиб ўрнимдан туриб кетдим.

Ўша Толиб чурвадорни суриштириб Ўрта Қишлоқ деган жойга бордим. Девонани иши ўнгидан келаркан. Бир тўда казо-казолар йиғилиб мажлис қилишяпти. Ўзиям тумонат одам йиғилган. Орасида мен таниганлар ҳам, танимаганлар ҳам бор. Ширали дастурхонга кўп пашша ёпишади, деганлари рост. Оила жанжалига томошабин мўл, аралашадиган эса кам.

Хўроз маст бўлса, қирғийни унутади. Дарвоқе, таниганларимни сенга айтмабман-а, мухбиргина болам! Нисо Усмонова деган аёл бор. Эр-хотин уришса шуни юборишади. У спортчими деб сўрасам, йўқ хотин-қизлар Савутининг раиси, дейишди. Ҳа, раис бўлса тузук. Куйбишев колхозининг партқуми Аҳмаджон Ҳожиев ҳам шу ерда. Бири олиб бири гапирмоқда. Толиб чурвадор жим ўтирибди.

У илгари шу қишлоқлик Малика Ҳакимовага уйланган экан. Ўз номи билан Малика дейишди. У Толиб чурвадор билан уч йил яшаб кун кўрмабди. Икки боласи билан қўйиб юборибди. Мана энди яхши бир оиланинг яхши бир маликаси экан. Ҳа, хотин бахти эрда, етим бахти ерда бўлар.

Сўнг бу қурғур чурвадор Аслиева Мартабага уйланибди. Хон хонга йиғлар, хон келиб хотинига. Чурвадорнинг 15 йиллик йиғисини кўтариб, мартабасини баланд қилиб юрган Мартабани ҳам беш боласи билан зор қақшатибди.

Бундан ташқари, у Улуғбек қишлоғидан М. исмли (қўй, исмини билмаганинг тузук, мухбиргина болам) қиз билан юриб, эгиз бола кўрган. Иши пуркурорга ошган, лекин ўтлоқда бедана, пулдорда баҳона кўп. Сувдан қуруқ чиқибди. Ҳа, айримлар ўтирган жойида оғзи билан ўроқ ўради.

Кейин Мартабага кўргазган зулмларидан сўз очишди. Уни уриб, касалхонага туширибди. Қағ этган қарға топилмабди. Тағин уйида жанжал бошлабди. Нисо Усмонова дарвозадан бош суқса, Толиб чурвадор болта олиб қувибди. Кейин қишлоқ Советидан Ҳабиб Усмонов, Узоқ Муродов, Малоҳат Меликова ва бошқалар келишган. Ҳаммасини бир тўда қилиб ҳақорат чорбоғига юборибди.

Тағин болта бўлсанг ур, кунда бўлсанг чида, деб хотинини судга бериб, беш бола билан изиллатиб, қўлига «боши очиқ»лик қоғозини олиб, Советобод деган жойга кетиб қолибди. Эркакни кўзи йиртиқ бўлса ҳар қадамида аёл учрар экан. Унинг тўрхалтасига Ойгул деган қиз тушибди. Дарров ота ҳам бўлибди.

Ана шу гаплар очди қилингандан кейин Раҳматов Аҳтам деган киши сўз олди. «Биз ҳам коммунист. Фронтда жон олиб, жон бердик. Лекин ахлоқий бузуқлик қилмадик.. Бундайларни партиядан ўчириш керак» деди. Кейин Лутфилло Баҳриев деган киши ҳам бу гапга қўшилди. Саматова Марҳамат беш бола билан қолган Мартаба Аслиева тоза аёл эканлигини гапирди. Асли Ҳасановнинг сўзлари эса айнан ёдимда қолган, болам. Мана эшит:

«Мен 95 ёшга кирдим. Кўп йиллар колхозда ишладим. Орденлар олдим. Лекин бахтимни куёвим Абдуллаев Толиб яримта қилди. У номард экан».

Кейин ҳам кўп одам сўзга чиқди. Шер йигитни номус ўлдиради дейишади. Толиб эса парво ҳам қилмади гапларга. Қишлоқ аҳли уни бадарға қилиш, уй-жойни хотини Мартабага олиб бериш (суд бу масалани очиқ қолдирган-да, болам), Толибни партияда қолиш-қолмаслигини қараб чиқишни Советобод райкўмидан сўраш ҳақида қарор қилди. Бу 1985 йил 9 декабрь куни эди.

Шу куни кўзим мошдай очилиб кетди. Толиб чурвадорни қарғаб-қарғаб уйимга қайтдим. Шу билан дардим ичимга тушиб, нафасим чиқмай юрган эдим. Аммо яқинда Охалик қишлоқ Советига борсам, тағин шу гап. Райкумдан одам келган. Мартаба қўлидаги қоғозларни кўрсатиб из-из йиғлайди. Бормаган жойим қолмади, дейди. Бу ёғи «Саодат», ҳалиги хотин-қизлар журнали борки, ҳа, биларкансан, «Саодат»гача борибди. Обкўмнинг остонасини ялтиратиб юборибди. Лекин биров ҳол сўрамас экан.

Бу қурғур Толиб зоготофител, ҳа энди чурвадорларнинг каттаси бўлган, кўтарилган. Ойгулни ҳам қўйиб юборибди. Мартабанинг уйига кириб олиб, унинг тинчини бузибди. Шарқираб ёққан ёмғир — ёнингдан, томчилаб ёққан ёмғир — жонингдан ўтар. Толиб зоготофителни азоблари Мартабани тамом қилаёзибди. У кўп қаттол эркак экан. Катта ўғли Талъатга «Жигули»сини берибди. Мелиса ҳам қизиқ, документи йўқлигини билса ҳам индамайди. Ғизза-ғизза қатнаса, баҳридили очилиб қараб тураверади. Машинасини олгач, ўғил ота томонига ўтибди. Оқ ювиб, оқ тараса, ўзи емай унга едирсаю, бирданига ҳаммасини битта «Жигули»га алмаштирса!

Оловнинг тиши йўқ, ҳўлиқуруқ билан иши йўқ. Мелиса ҳам шундай экан. Олса харидорники, олмаса даллолники деб ҳамма қоғозларни Советобод райкўмига юборибди. У ердаги тўралар эса Толиб зоготофителга битта хайфсан эълон қилишибди. У райкумдан шод бўлиб юрибди. Бунинг устига уй-жойни оламан, деб тағин судга борибди. Индамасдим-у, адолат йўқлигидан куйиб кул бўлдим. Ахир, аёлни ҳимоя қиладиган мард ҳам бордир?! Ёки кўз кўради, қўл калталик қиладими, ҳалиям?

Битта аёл ўзини куйдирса, саксон кишини сўроқ қилишади. Лекин нега бир аёл хор-зор бўлса, бир пайтлар ташлаб кетган эр уни ўз уйидан қувиб чиқарса, ўғли «сени бўғаман» деб бўйнига қўл солса, ёрдамга келишмайди. Жамоатчилик, жамоатчилик дейишади. Бир киши зўр бўлса, минг киши кўр бўлади, деганларидек, жамоатчилик фикри ҳам қоғозда қолиб кетди, мухбиргина болам. Пуркурор, мелиса ўша зўр томонда. Райкум, обкўм ҳам шулардан сўрайди. Адолат шамчироғи сўлиб қолади-ку, бундайда!

Хуллас, сен мухбиргина болам, ҳаммасини ёз! Толиб зоготофител ҳар куни Самарқанд районидан Советободга боргунча йўлда кўрган аёлларга қараб боришини ҳам ёз. Унинг домига тағин яна бир бегуноҳ жувон лўп этиб тушиб кетмасин. У ҳозир Советободда мол олиб, мол сотадиган кооператив очган экан. Аввал унинг хотинбозлик, дилозорлик борасидаги кооперативини ёпишсин, кейин бошқасини очар! Қачонгача бундай кооперативчи коммунистларга чора кўрилмайди?

Сарвар холанинг айтганларини оқизмай-томизмай, хатосини тузатмай, жумласини кузатмай ёзиб олдим деб, имзо чекдим:

Жаҳонгир МАМАТОВ.

«Совет Ўзбекистони»нинг навбатдаги сони 9 октябрда чиқади.

Редактор Л. ҚАЮМОВ.

ТОШКЕНТ ДАВЛАТ ЦИРКИДА

10 октябрдан 14 октябргача

ФАҚАТ 5 КУН МОБАЙНИДА

СССРда биринчи марта Мўғулистон цирки етакчи усталарининг

ГАСТРОЛЛАРИ

Катта ранг-баранг программадаги томошалар.

Томошалар соат 19.30 да бошланади.

Билетлар сотилмоқда.

Театр

НАВОИЙ НОМИДАГИ ЎЗБЕК ДАВЛАТ АКАДЕМИК КАТТА ТЕАТРИДА — 8/Х да **Оловли фаришта**, 9/Х да **Аловиддиннинг сеҳрли чироғи** (12.00), **Боғчасарой фонтани** (19.00), 11/Х да **Концерт.**

ҲАМЗА НОМИДАГИ ЎЗБЕК ДАВЛАТ АКАДЕМИК ДРАМА ТЕАТРИДА — 7/Х да **Истамбул фожиаси**, 8/Х да **Нажот истаб**, 9/Х да **Бахтли гадолар** (12.00), **Кориолан** (19.00), 11/Х да **Олтин девор.**

ТЕЛЕВИДЕНИЕ

• *Тингланг, томоша қилинг*

7 ОКТЯБРЬ, ЖУМА

МТ-I. 8.30. — Янгиликлар. 8.45 — СССР Конституцияси кунига. 9.25 — СССР халқларининг қўшиқ ва рақслари. 9.55 — Биз билан бирга, худди биздек, биздан ҳам яхшироқ бажар. 10.55 — Жаҳон халқлари ижоди. 11.30 — Дунё воқеалари. 11.50—Концерт. 12.40 XIX партия конференцияси белгилаб берган йўлдан. 13.10 — Киноафиша. 14.10 — Алексей Фатьянов ватанида ашула байрами. 15.10 — «Пилигрим» капитани». Бадиий фильм. 16.40 — Совет қўшиқларидан концерт. 17.15 — Мультфильмлар. 17.40 — Сизни Людмила Семеняка таклиф этади. 19.00 — «Нон азиз». Бадиий фильм, 1 ва 2-сериялар. 21.30 — Время. 22.05 — Катталар учун мультфильмлар. 22.25 — Нигоҳ.

МТ-II. 8.30 — Гимнастика. 8.50 — Мультфильмлар. 9.10 — Фильм-концерт. 10.10 — М. Глинканинг симфоник миниатюралари. 10.50 — Делегатская кўчасидаги музей. 11.30 — Адабий ўқиш. 12.05 — Ақл ва қалб безовта. 13.20 — «Бог». Бадиий фильм. 14.45 — Фантазёрлар. 15.10 — Ҳужжатли фильмлар. 15.50 — Концерт. 16.45 — Ҳужжатли фильм. 17.30 — «Чигиртка». Бадиий фильм. 18.55 — Мультфильм. 19.15 — Рус халқ оркестрининг концерти. 20.05 — Ёшлар портретлари. 20.30 — Хайрли тун, кичкинтойлар! 20.45 — «Таништиришга рухсат этинг, Маяковский». 21.30 — Время. 22.05 — «Тўлов». Бадиий фильм. 23.30 — Янгиликлар.

УзТВ-I. 9.00 — Ҳужжатли фильм. 10.00 — Биз тинчлик истаймиз. 10.30 — Пойтахтимиз меҳмонлари. 11.40 — Концерт. 12.10 — «Афоня». Бадиий фильм. 13.35 — Дўстлик тароналари .18.05 — Мультфильм. 18.15. — Рус тили барчага. 18.45 — Фильм-концерт. 19.15 — Оролни сақлаб қола оламизми? 19.45 — Бугун — СССР Конституцияси куни. 20.00 — Ахборот. 20.20 — Долзарб интервью. 20.30 — Ахборот. 20.50 — Бахт ва иқбол тароналари. 21.30 — Время 22.05 — Кинокўрсатув.

УзТВ-II. 19.25 — «Тергов практикасидан бир воқеа». Бадиий фильм. 20.50 — Табиат ва биз. **Душанба.** 21.30 — Время. 22.05 — Омад Сизга ёр бўлсин, пахтакорлар! 23.05 — «Қизил ўқ». Бадиий фильм.

РАДИО

БИРИНЧИ ПРОГРАММА. 8.30 — Бахтномамиз тароиаси. 9.30 — Ватан ҳақида қўшиқлар. 9.45 — Замондошимиз. 10.15 — СССР халқлари қўшиқлари. 12.10 — Ўзбекистон бинокори. 12.30 — Концерт. 14.00 — Қишлоқ хўжалик ходимлари учун эшиттириш. 15.30 — Болалигим — гулбаҳор. 15.50 — Ҳар доим бўлсин тинчлик! 16.00 — Шавкатли диёримсан. 16.30 — Бизнинг Асосий қонунимиз. 18.15 — Ҳуқуқ ва бурч бирлиги. 18.30 — «Баҳор» ансамблининг созандалари чалади. 18.40 — Инсон ва қонун. 19.20 — Огонёк 1940 — Эстрада концерти. 20.15 — Революцион марксизм учун. 20.30 — Олтин водий қўшиқлари. 21.00 — Дала меҳнаткашларининг талабларига биноан концерт. 22.45 — Бугун радиотеатрда.

Ўзбек Совет Энциклопедияси Бош редакцияси коллективи ишлаб чиқариш бўлими ходими А. Сулаймоновга онаси **Холпошша ЛАТИПОВАнинг** вафот этганлиги муносабати билан чуқур таъзия изҳор қилади.

Бутуниттифоқ кончилар илмий-техника жамиятининг Ўзбекистон республика правлениеси жамият раиси А. З. Йўлдошевга ўғли **Дилмурод ЙЎЛДОШЕВнинг** вафот этганлиги муносабати билан чуқур таъзия изҳор қилади.

Р. — 17705. Ўзбекистон Компартияси Марказий Комитети нашриётининг Меҳнат Қизил Байроқ орденли босмахонаси. Тошкент шаҳри. А. — 231. ИНДЕКС 64583. 1 2 3 4 5 6 7 8 9 10 11 12